

kammer

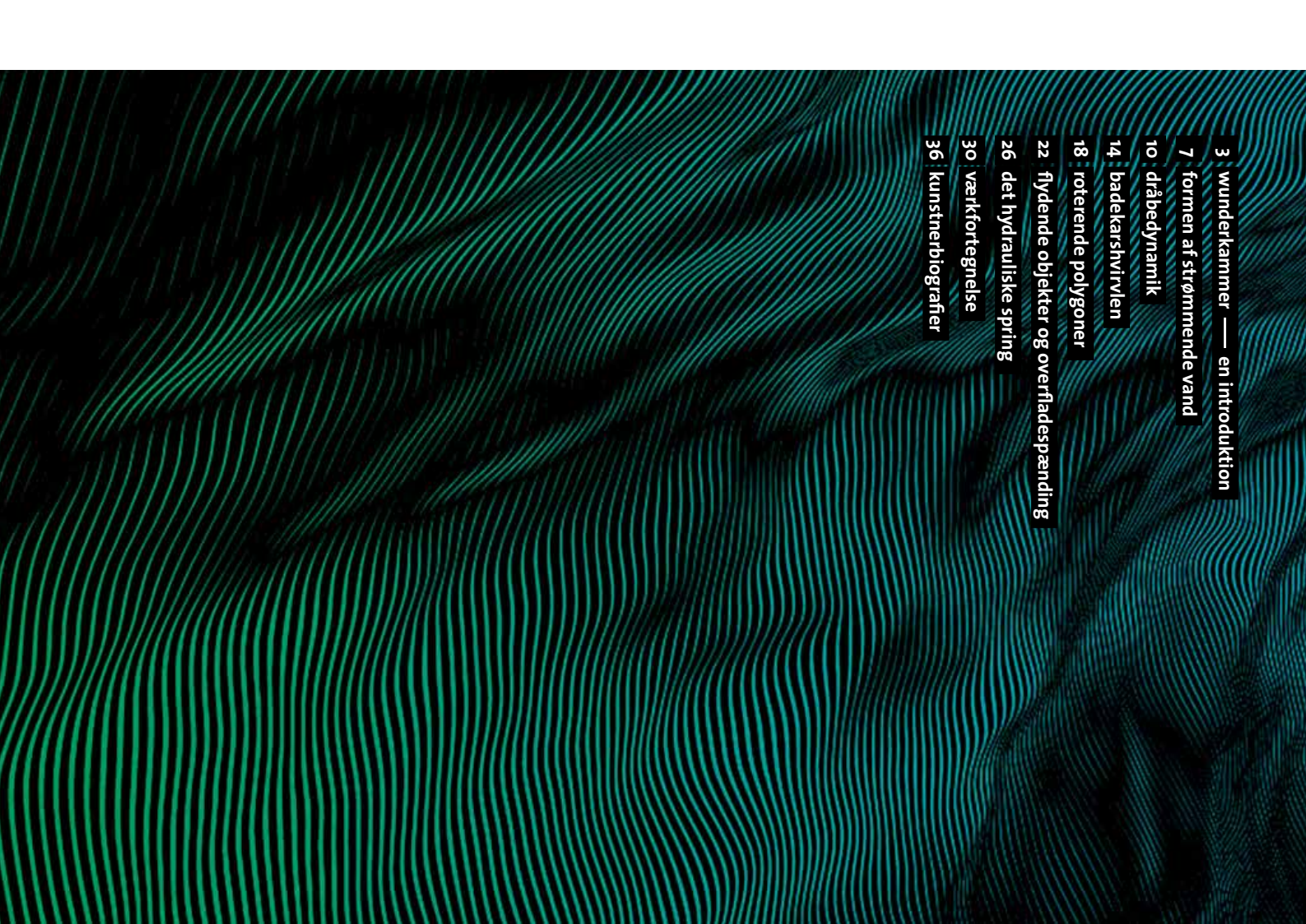
1

wunder —

flydende form

tomas bohr

esbjerg kunstmuseum

-
- 3 wunderkammer — en introduktion
  - 7 formen af strømmende vand
  - 10 dråbedynamik
  - 14 badekarsvirvlen
  - 18 roterende polygoner
  - 22 flydende objekter og overfladespænding
  - 26 det hydrauliske spring
  - 30 værkfortegnelse
  - 36 kunstnerbiografier

Dette hæfte introducerer den første udstilling i Esbjerg Kunstmuseums treårige wunderkammer-projekt, *Wunderkammer 1 – flydende form*, som museets inspektør Christiane Finsen og direktør Inge Merete Kjeldgaard har kurateret i nært samarbejde med professor i fysik ved DTU, Tomas Bohr, og hans kolleger.

Hæftet indledes med en introduktion til både udstillingskonceptet og det videnskabelige område, som dette første wunderkammer tager afsæt i: fluid dynamik.

Tomas Bohr har genskabt laboratoriegtige opstillinger af fem af sine forsøg til projektet. Disse skanderer udstillingens enkelte afsnit og beskrives af Bohr et efter et. Hans tekster ledsages hver gang af en præsentation af nogle af de kunstværker, som museets kuratorer har valgt til hvert eksperiment.

Hæftet afsluttes med en værkfortegnelse og en kort beskrivelse af de involverede kunstnere.

Når alle tre wunderkamre har været vist, udgiver Esbjerg Kunstmuseum en vellustreret bog, der samler hele projektet og bringer både analyser af udstillingerne og resultater fra forskningen i, hvad publikum har oplevet.

wunderkammer — en introduktion

Christiane Frinsen, museumsinspektør og Inge Merete Kjeldgaard, museumsdirektør ved Esbjerg Kunstmuseum

Flydende form er den første udstilling i en serie af tre wunderkammer-udstillinger, som Esbjerg Kunstmuseum modtog *Udstillingsprisen Vision* for i 2017. Med prisen honorerer Birkubonden en visionær idé, som kan "skabe rum for nytænkning af udstillingsformater med kunsten i centrum", og som modtageren bagefter har mulighed for at realisere.

Ofte har præsentationer af billedkunst rodt i en indforstået kunstfaglighed og er dermed uden relation til vores almene erfaringsverden. Der er således en udbrædt tendens til, at billedkunst både bliver præsenteret og oplevet som noget eksternt i forhold til de fleste øvrige vidensområder og livet som sådan. Den ekstreme yderlighed, der understreger denne pointe, er modernismens såkaldte 'white cube'. Her udstilles værkerne løstrevet fra enhver kontekst på en ren, hvid væg, så man på afstand uforstyrret kan kontemplere de (mester)værker, som fagkudskaben har udvalgt.

Den hvide kubes diametrale modsætning er wunderkammeret, der historisk set er en forløber for vores dages museer. Tilbage i 1700-tallet udgjorde det en encyklopædisk samling af naturalia og kunstfærdige genstande, videnskabelige måleinstrumenter, antikviteter og kunst, der endnu ikke var kategoriseret efter de faggrænser, som siden blev defineret. I fuld overensstemmelse med en renaissance-tankegang skulle wunderkammeret dengang fungere som et minivers, et mikrokosmos, der afspejlede hele den verden, der omgiver os, makrokosmos.

Dette arketyperiske wunderkammer har vi ingen intentioner om hverken at mime på et indholdsmæssigt plan eller anvende som scenografisk kulisser på et mere overfladisk niveau. I stedet har vi ønsket at gentænke wunderkammeret som fænomen og indsætte det i en aktuell kontekst. Vores nyskabte forundingsrum er derfor snarere inspireret af nogle centrale forhold, der kendetegner det historiske wunderkammer, især følgende tre: en grundlæggende nysgerighed over for verdens fænomener og de sammenhænge, der kan etableres mellem dem; en kaotisk præsentationsform, som kan tilføre nutidens udstilling såvel variation som elementer af undren og uoverskuelighed; og endelig en encyklopædisk dimension, der nedbryder de veletablerede faggrænser og forener forskellige måder at forholde sig til verden på.

I vores tre nutidige wunderkamre vil vi således forsøge at forene kunst med forskning i forskellige vidensområder, som vi alle har direkte erfaring med fra vores daglige liv og derfor er fortrolige med. Vi tager afsæt i henholdsvis fysikens, kunstnerens og biologens optik. *Wunderkammer 1* arrangeres i samarbejde med professor i fysik på DTU, Tomas Bohr, *Wunderkammer 2* sammen med den amerikanske billedkunstner Mark Dion, mens *Wunderkammer 3* tilrettelægges i kompagniskab med professor Eske Willenslev og lektor Martin Sikora fra Naturhistorisk Museum og Center for GeoGenetik

på Københavns Universitet. Ved at involvere disse ypperlige faglige kapaciteter inden for helt andre faglige områder end det kunstvidenskabelige er det ambitionen at få kunstoplevelsen forbundet med vores omverden på et fundamentalt niveau, således at vi gennem mødet med kunsten bliver bragt tættere på verden og får mulighed for at reflektere over tilværelsens grundvilkår. Dette vil vi opleve i Mark Dions totalinstallation, hvor wunderkammer, værk og genstande fra vores hverdagsliv smelter sammen. Og når vi vender os mod biologien og fysikken, inddrager vi desuden nogle områder, der på en mere direkte måde beskæftiger sig med de mest basale og grundlæggende forhold omkring den menneskelige eksistens. Hvor biologien har fokus på at udforske selve livet og livsfunktionerne, er fysikken optaget af stoffet og energien i den natur, der omgiver os. Vi er samtidig overbeviste om, at det er her, i et felt af evig undren og søgen efter sammenhæng og mening, at kunsten og naturvidenskabens mødes og komplementerer hinanden. For begge forsøger de at udvide vores billede af verden og fra hver sin side nærme sig eksistensens mysterium.

Tommas Bohr og flydende form — Vi har inviteret fysikeren Tommas Bohr til at skabe det første wunderkammer sammen med os. Gennem hele sin karriere har han arbejdet med kaosteori og fluid dynamik – områder inden for fysikken, som vi ikke alene kunne finde genspejlet i billedkunsten og wunderkammeret, men også i vores dagligdag. For Bohrs forsøgsopstillinger tager hver især udgangspunkt i hverdagsfænomener såsom en vanddråbe, der rammer en vandoverflade, strålen fra en vandhane, der løber ud i vasken, eller væske, der røres rundt i en gryde. De synlige, hvor smukke, overraskende og komplekse væskeoverfladers struktur kan være, selv under meget simple betingelser, og hvor meget de ligner fænomener i atmosfæren, i havet, i verdensrummet. Det er fænomener, som vi synes, vi kender, men som ved nærmere eftersyn udfordrer vores vanter forestillinger og forståelsesramme.

Sammen med sit team på DTU, Anders Andersen, Alexis Duchesne og Erik Hansen, har Tommas Bohr valgt at genskabe og præsentere sine eksperimenter retrospektivt gennem fem omfattende forsøgsopstillinger, der bliver bestemmende for denne første Wunderkammer-udstillingsskulpturelle og samtidig labryntiske opbygning. For udstillingsarkitekturen realiseres i alle tre udstillinger ud fra det enkelte projekts bagvedliggende ideer, der således integreres i selve opbygningen af udstillingssalene. Med den afrykklende, labryntiske arkitektur, vi bygger op om Bohrs eksperimenter, forsøger vi således at skabe en i udgangspunktet uoverskuelig variation i oplevelsen og på den måde byde på en inddrivende og fordybende opdagelsesrejse, der både kan appellere til vores sansesapparat og bestånde søgen efter nye erkendelser.

Semen sættes allerede i indgangspartiet. Fra en konceptuel version af renaissancefyrens studerekammer, studioløet, bevæger man sig gennem en mørk passage, hvor man så at sige bliver overrasket af billedkunstneren Maj-Britt Boas intense vandlyde, inden man når frem til et mindre forkammer, fyldt med kunstværker, der alle forekommer at være under tilblivelse – i fluid forandring. Herfra ses for enden af en smal korridor Bosch og Fjords gigantiske bloddråbe, der synes nær ved at slippe loftet. I nærheden af den kan man følge Bohrs dråbedynamiske eksperiment både i hans laboratorieopstilling og transmitteret direkte op på væggen som et billede under evig forvandling, omgivet af

billedkunst, der på forskellig vis udvider oplevelsen. Og sådan fortsætter det gennem museets særudstillingssale, hvor Bohrs forsøg bringes i forbindelse med særligt udvalgte værker, der på hver sin måde udfolder udstillingens fem forskellige flude temaer.

Ved således at integrere Tommas Bohrs eksperimentelle opstillinger i udstillingsrummet ønsker vi at bringe billedkunsten ind i en uventet og anderledes kontekst, der traditionelt er forbundet med videnskabsmandens indforståede laboratorium. Samtidig får de videnskabelige opstillinger i denne kunstmuseale kontekst en æstetisk dimension, og således bliver vores blik på dem også delvist ændret. På den måde vil vi gerne lade et nyt og åbent rum opstå, hvor etablerede traditionelle kategorier og skel mellem billedkunst og naturvidenskab, sansning og tænkning, subjektiv oplevelse og videnskabelig objektivitet kan nedbrydes og beruggede hinanden.

De overordnede ideer bag Bohrs forskning i fluid dynamik flettes samtidig sammen med selve udstillingens organiserende princip. For på samme måde som væsker kan eksistere inden for veldefinerede rammer og alligevel opføre sig tilsyneladende uforudsigeligt, kan en umiddelbar overskuelig sammenstilling af værker og objekter i et udstillingsrum også give anledning til uforudsete reaktioner og associationer, hvis man får mulighed for at møde værkerne ud fra sin egen erfaringsverden.

Vi håber, at vi med denne første wunderkammer-udstilling både kan pirre nysgerrigheden, vække jeres videbegær og få åbnet døren til det personlige undrekammer, vi alle er født med.

Det var med meget stor taknemmelighed og glæde, vi i 2017 modtog *Udstillingsprisen Vision* fra Bikubefonden. At et fond så generøst præmierer en endnu ikke realiseret idé, er fuldstændig enestående. Der skal derfor lyde en meget stor tak til Bikubefonden og dens jury for at have valgt at give netop vores udstillingsidé denne fremme anerkendelse. En usædvanlig stor tak retter vi også til Tommas Bohr og hans team på DTU for et fantatisk, inspirerende og stimulerende samarbejde. For os kunsthistorikere har det været decideret øjenåbnende at stille skarpt på billedkunsten ud fra Bohrs hydrodynamiske perspektiv. Vores samarbejde kan bedst karakteriseres som en organisk proces, hvor vi bestandig har udvekslet idéer og påvirket hinanden. Det har bl.a. betydning, at vi på den ene side har fået øje på værker, vi nok ellers ikke ville have set, og på den anden side har opdaget helt nye sider af værker, som vi troede, vi kendte.

Museumsdirektør, mag.art. Inge Merete Kjeldgaard — Inge Merete Kjeldgaard er magister i kunsthistorie og direktør for Esbjerg Kunstmuseum. Her har hun bl.a. arbejdet med at udvikle udstillingen som medium i forskellige eksperimenterende udstillingsprojekter, iværksat og bidraget til et forskningsprogram i publikums oplevelser, som er integreret i museets formidlingsvirksomhed, ingsat kunstneriske grundforskningsprojekter i krydstillet mellem naturvidenskab og billedkunst og været initiativtager til en række tværfaglige og tværinstitutionelle udviklingsprojekter. Har skrevet artikler om samtidskunst og om museets forskning til antologier og tidsskrifter, og redigerer museets publikationer og tidsskrift.

Museumsinspektør, mag.art. Christiane Frinsen — Christiane Frinsen er magister i kunsthistorie og siden 2007 museumsinspektør på Esbjerg Kunstmuseum. Her har hun kurateret talrige udstillinger samt bidraget til og redigeret en række udstillingspublikationer. Har desuden været direkte involveret i arbejdet med at implementere resultaterne af museets anvendelsesorienterede forskningsprojekter i efterfølgende udstillinger og formidlingsstlag. Arbejder pt. på et forskningsprojekt, der gentænker museet som mulig katalysator for integrationen af kunst og virkelighed.

formen af strømmande vand

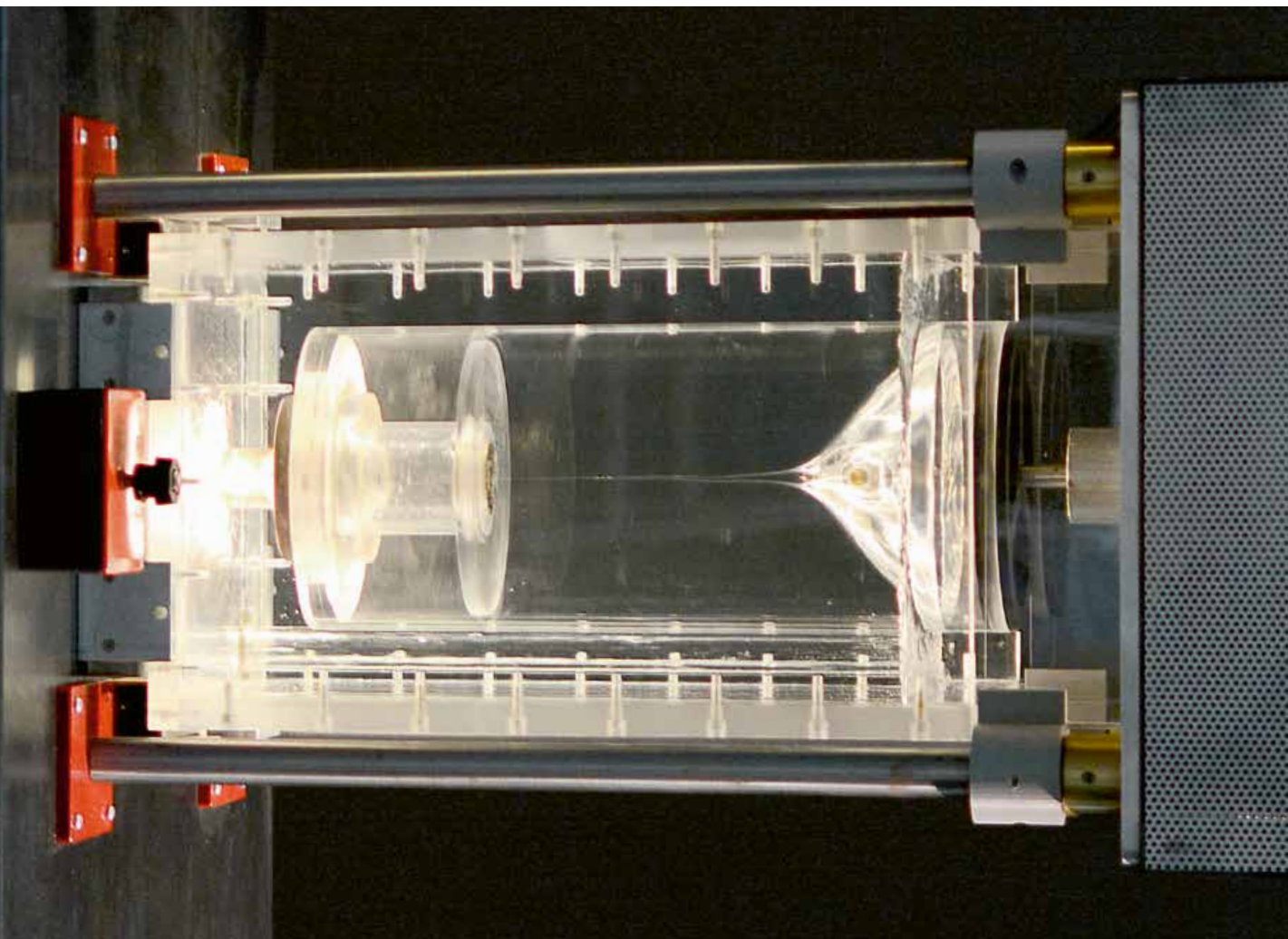
Tomas Bohr
Professor i fysik ved DTU

Noget af det mest fascinerende ved at iagttage bevægelser i vand og luft er alt det, man ikke ser. Både vand og luft er gennemsigtige, så man må slutte sig til bevægelsesmønsteret ud fra støvkor, skyer eller farvestof, hvis bevægelse man kan se. Når man arbejder med vands og lufts bevægelse, er en af de store udfordringer derfor netop at gøre bevægelsen synlig. I 1600-tallet lød opfordringen fra Galilei, en af naturvidenskabens pionerer: "Gør alt det måleligt, som endnu ikke er det!" I dag kunne vi måske tilføje: "Gør alt det synligt, som endnu ikke er det!" – som motto for en stor del af moderne videnskab. Vores øjne er nogle skarpe redskaber, som giver hjernen mulighed for at "forstå", hvad der foregår – hvilket jo netop hedder "at få overblik". Og her ligger der en frugtbar grænseflade mellem videnskab og den visuelle kunst. Begge lever af at bruge øjnene.

Bevægelsen af væsker og gasser, ofte sammenfattet kaldet "fluider", kan være meget kompleks. Leonardo da Vinci registrerede dette med en kunstners sensitivitet kombineret med en videnskabsmands præcision, men det var først i midten af 1700-tallet, ca. 70 år efter at Newton havde beskrevet de generelle bevægelseslove, at man fandt de ligninger, man skulle bruge – og først endnu næsten hundrede år senere, at man forstod, hvordan den indre friktion (viskositeten) kan inkluderes. Disse kaldes "Navier-Stokes ligningerne", og deres løsninger kan ikke generelt sættes på formel. Vi har i mange år afholdt sommerskoler i en serie, som vi har kaldt "Complex Motion in Fluids". Når jeg har indledt, har jeg ofte citeret den østrigsk-amerikanske fysiker Victor Weisskopf, som i et essay forestillede sig, at man samlede nogle dygtige teoretiske fysikere, som intet kendte til stoffernes tilstandsformer – måske fordi de kom fra en anden galakse. Hvis de kendte til molekylær og kræfterne mellem dem, ville de sikkert forudsige, at disse ved høje temperaturer flyver tilfældigt rundt uden at ænse hinanden ret meget – det, vi kalder en *gas*, (f.eks. vanddamp) – måske også, at de ved lave temperaturer ville fryse fast i velordnede krystalgitter, hvor hvert molekyle sidder på sin plads, holdt i skak af de andre – det, vi kalder et *fast stof* (f.eks. is). Men de ville nok aldrig forestille sig, at der kunne findes en væske-tilstandsform, hvor molekylerne er tæt bundet til hinanden, men alligevel bevæger sig frit, så materialet kan deformeres uhinndet. I vand er afstanden mellem molekylerne *mindre* end i is, men de kan alligevel nemt bevæge sig ind mellem hinanden! Så sådan set er *al* bevægelse i væsker kompleks. Ikke så mærkeligt, at den har inspireret kunstnere fra de tidligste tider.

Når vi ser vand strømme i forsøgsoptillingerne på udstillingen, er det primært vandets overflade, vi ser.

En vandoverflade er en slags (misundelsesværdigt) selvhelende hud der, hvor vand og luft mødes. Hvis vi slår hui på en vandoverflade, danner det vand, vi slår af, straks dråber, og hullet forsvinder ved, at ny overflade bliver dannet. Overfladepændingen beskriver,

hvor meget energi, det kræver at danne ny overflade, og den søger normalt, at overfladens form er jævn og afrundet, så energien ikke bliver for stor. En strømrende vandoverflade er lidt som toppen af et isbjerg: Dets form bestemmes ikke blot af overfladepændingen, men også af hele den usynlige strømning i vandet nedenunder. Når en bølge brydes ind imod en klippe, er vi ikke så forbavset over, at vandoverfladen kan blive voldsomt kompliceret og endda opløses i skumsprøjt. Vores eksperimenter er noget mere årdampede – ofte nede på et leje, hvor vi kan få overfladerne til at blive fuldstændig stabile, som om de var skåret ud af glas. Alligevel kan man, hvis man har fålmødighed, se, at overfladerne kan få både bratte kanter, skarpe hjørner og tynde spidser – måske lidt mærkeligt for noget så blødt som vand. Og når vi ændrer lidt i betingelserne, kan en brat cirkulær kant blive omdannet til en mangesidet polygon. Selv når man sætter mere skub på og får mere uordnede, endda usammenhængende overflader, kan man se overflader med en veldefineret overordnet form – f.eks. som en roterende trekant – trods den kaotiske strømning.

Væskestrømninger spiller en stor rolle i både natur og teknologi! Der bruges mange ressourcer på at beregne og forudsige vejr, storme, havstrømninger eller strømningen omkring en mølleving. Dyr og planter er fulde af vand, hvis strømninger skal tilførsel af livsnødvendig stoffer som ilt og sukker. Fisk og andre organismer skal manøvrere og overleve i havet. Så for at forstå alt dette, må man naturligvis kende de hydrodynamiske grundligninger. I de eksperimenter, vi viser på udstillingen, har vi taget udgangspunkt i dagligdags fænomener som vand, der strømmer ud af en hane eller løber ud af et badekar. Det er der flere grunde til. For det første ligner disse fænomener mere voldsomme stor-skala naturfænomener som tidevandsbølger, tornadoer eller galakser tilstrækkeligt til, at man kan lære noget væsentligt af dem. For det andet er de aktive forskningsområder, hvor der hele tiden opdagges nye fænomener, og hvor der ikke er enighed om de basale mekanismer. For det tredje synes vi simpelthen, at de er fascinerende, hvilket nok er en kombination af “smukke” og “forbavsende” – uden helt at kunne definere det præcist. De skærper vores bevidsthed om de fænomener, som omgiver os. Og de lærer os ikke at tage noget for givet.

Niels Bohr blev engang i folkeskolen bedt om at skrive en stil om “Anvendelsen af naturkræfterne i hjemmet”. Hans korte besvarelse lød “I vores hjem anvender vi ikke naturkræfterne”. Det var naturligvis en provokation, idet han nok dels har tænkt, at naturkræfterne jo bestemmer hele vores verden og derfor ikke specielt hører til i hjemmet, dels måske har moret sig over tanken om, at hvert hjem kunne skrue op og ned for “naturkræfterne”, som de ville. Men naturkræfterne er der jo, også i hjemmet (i hvert fald hjemme hos mig); og specielt i køkken og badeværelse kan man i fred og ro studere, hvordan de skaber fascinerende væskestrømninger, hvis man altså lægger mærke til dem!

Vi har bestræbt os på, at vores eksperimenter fremstår, så publikum kan se alt, hvad der foregår, uden nogen magisk “black box”, som man ikke kender indholdet af. Er der derfor lukkede kasser (måske endda sorte), vil indholdet (f.eks. en pumpe eller vand) være markeret. Og så håber vi, at publikum vil modtage invitationen og trykke eller dreje på knapper, hvor det er muligt (og tilladt), og derved ændre på rotationshastighed, dråbestørrelse, væskeløje eller andre vigtige parametre, som ændrer udfaldet af eksperimenterne. Til gengæld giver vi ikke detaljerede forklaringer. For dem, der er interesserede, ligger nogle af vores videnskabelige artikler i nærheden af eksperimenterne, men de er formuleret i det sædvanlige videnskabelige sprog med mange formler, og hvor en vis forhåndsviden om hydrodynamik er forudsat. Detaljerte i disse strømninger er ofte ret indviklede; de følger nok nogle simple regler (Navier-Stokes ligningerne), men skaber samtidig utrolig komplekse strukturer, der har det med at løbe ud mellem fingrene på os, når vi forsøger

at fastholde dem. Nogen gange er det svært at undgå at tillægge strømningen personlige egenskaber og forklare strømninger ved, at vandet “gerne vil” løbe den vej. Det har jeg kaldt for “psykologisk hydrodynamik”, og det forsøger vi naturligvis ikke at herfølde for meget til.

Vi bliver bombarderet med meninger og forudsigelser baseret på matematiske modeller af de meget komplicerede systemer, som omgiver os: økonomien, vejret – sågar universets opståen og fremtid. I den sammenhæng kan det måske bidrage til et gran af skepsis, at man stadig kan forbavses over vand, der strømmer ud af en vandhane, og til en øget opmærksomhed på righoldigheden i de “simple” naturfænomener, der udspringer lige for øjnene af os.

Da Inge Merete Kjeldgaard og Christiane Finsen spurgte, om jeg ville medvirke i denne udstilling, blev jeg meget glad, men samtidig også lidt betænkelig; og jeg var med det samme klar over, at det ikke var en opgave, jeg kunne eller ville klare alene. Gennem hele min forskerkarriere har samarbejde spillet en helt central rolle for mig som en kilde til energi, ideer og glæde. Vi har derfor også til denne opgave været et sammentømret team, med komplementære personligheder og kompetencer, som har udvalgt, planlagt og skabt eksperimenterne sammen. Dette team består af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og mig selv. Anders Andersen er min kollega på DTU Fysik og har, siden han kom til instituttet som phd-studerende, (ud over hans tid som postdoc ved Cornell University i USA) været min faste samarbejdspartner i udviklingen og forståelsen af fluiddynamiske eksperimenter. Alexis Duchesne, som har sin phd fra Paris, har været postdoc stipendiat hos os i to år og er gået med på ideen med liv og sjæl samt sin store viden om eksperimentel fluiddynamik. Når udstillingen åbner, er han titthådt en stilling som professor i Lille, hvor han helt sikkert bliver en inspirerende forsker og lærer. Endelig er der Erik Hansen, som arbejder på DTU Fysiks værksted. Det er ham, der har stået og bygget opstillingerne; men ikke nok med det: han har været med til at udvikle dem og yderligere, med sin store viden om foto, bidraget væsentligt til det visuelle udtryk.

Det har været en stor fornøjelse at arbejde sammen på dette projekt, og vi skylder Inge Merete Kjeldgaard og Christiane Finsen stor tak for at have vovet at sætte det hele i gang og for at have troet på os og på, at vores mærkelige eksperimenter kunne fungere i en kunstnerisk sammenhæng. Ud over det faste team har vi haft stor glæde af ideer og bidrag fra Magnus Paludan og Mette Høst. Også tak til Barbara Bohr, der med sine videoer har arbejdet med at indfange eksperimenternes væsen. I den forbindelse vil vi gerne takke Nikoline Løgstrup og Stephanie Stål Akelgård for værdifuld hjælp. Til videoerne har vi haft stor glæde af et nyt højhastighedskamera, leveret af Carlsbergfondet, hvilket vi er meget taknemmelige for. En stor tak skylder jeg Clive Ellegaard, dels for mange års samarbejde og for at skabe de første kontakter til Esbjerg Kunstmuseum, dels for at have ladet mig arve nogle af vores fælles eksperimenter; bl. a. det hydrauliske spring. Endelig vil vi gerne takke DTU Fysik for deres støtte gennem hele dette usædvanlige og krævende projekt.

Professor ved DTU-Fysik, Tomas Bohr — Tomas Bohrs forskningsområde er fluid dynamik, biofysik, kaos, turbulens og statistisk mekanik. Han kombinerer teoretiske arbejder med simple model eksperimenter vedr. hydrauliske spring og andre strømninger med fri overflade samt satsstrømninger i træer. Han danser, sammen med lektor Anders Andersen, forskningstruppen “Complex Motion in Fluids” (se nærmere på <https://www.fysik.dtu.dk/english/Research/FUIDS/Research-Groups/Complex-Motion-in-Fluids>). Han er medlem af det Kgl. Danske Videnskabskabes Selskab og Fellow of the American Physical Society og har publiceret omkring 100 artikler i internationale tidskrifter samt populærvidenskabelige artikler og bogen “Bevægelsens uberegnelige skønhed. Om kaos”, Gyldendal 1992. Tomas Bohr har tidligere været tilknyttet et projekt på Esbjerg Kunstmuseum i krydsfeltet mellem naturvidenskab og billedkunst, udstillingen *Interferens* (2005).

dråbedynamik

Eksperiment af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og Tomas Bohr

I forsøget vises resultatet af en faldende dråbes kollision med en vandoverflade.

Når man trykker på én af knapperne, udløses en dråbe øverst i midten. På vej ned blokerer den kortvarigt laserstrålen, der går til sensoren ved siden af kameraet, hvilket får kameraet til at tage et billede. Ved at vælge de forskellige knapper får man dråber af forskellig størrelse – nogen gange kommer der endda flere dråber – og plasket får derfor forskelligt forløb.

Videoen viser nogle typiske dråbeplask, optaget med højhastighedskamera (40 gange langsommere end i virkeligheden). Kort efter kollisionen dannes en fordybning i vandoverfladen og, udenom, en "krone". Når fordybningen falder sammen, sendes en tynd vandsøjle op efter, som efterhånden bryder op i dråber. I eksperimentet tager kameraet et billede med en vis forsinkelse. Denne er valgt, så billedet netop viser den opadgående vandsøjle, der kommer, efter at dråben har ramt overfladen.

billedkunst omkring dråbedynamik — Hvad er en dråbe og hvordan kan den se ud? Hvordan bliver noget så hverdagsagtigt som en dråbe overhovedet interessant, og på hvilke måder kan man skildre den? Det er sådanne spørgsmål, der ligger bag vores udvalg af værker til Tomas Bohrs dråbedynamiske eksperiment.

I en årrække har den amerikanske billedkunstner **Rose-Lynn Fisher** arbejdet på en serie værker, der rejser spørgsmål om, hvad en tåre er. Tårens topografi kalder hun serien. Forskere har for længst fundet ud af, at tårer, der er fremkaldt af følelser, har en anden kemisk sammensætning end tårer, der opstår på grund af en irritation i øjet. Men det er ikke sådanne naturvidenskabelige undersøgelser, der driver Fisher. Hun har derimod som kunstner stillet sig spørgsmålet, om fx en glædeståre ser anderledes ud end en tåre, der er fremkaldt af sorg. De fleste tårer til undersøgelserne har hun selv leveret og lagt under mikroskop for at affotografere dem, forstørret 100 gange op. Resultatet er en serie vidt forskellige billeder, der trods hendes anvendelse af en form for videnskabeligt apparatur på ingen måde nærmer sig eksakt videnskab og derfor heller ikke rummer nogen form for konklusion. De er derimod billeder, der med en egen poesi rejser spørgsmål om billeddannelse og om vores følelsesregister.

Fishers på én gang semividenskabelige og poetiske billeder får både med- og modspil i den amerikanske popkunstner **Roy Lichtensteins** værk *Hopeless*, som bl.a. gengiver en tåre, der er fremkaldt af en følelse af håbløshed – men i tegneserieudgave. Løstrevet fra enhver sammenhæng har kunstneren udvalgt dette ene udsnit fra en tegneseriestrube, omskabt det til kunst og dermed givet dette massekulturelle billede en aura af originalitet, som tegneseriestrube i sig selv ikke rummer. Derved påkalder billedet sig en helt anden opmærksomhed end i hæftet. Det gælder ikke mindst tåren, som er helt central for temaet. Den har her den dråbeform, som de fleste identificerer som den rigtige – en form, der også gentages i mange designikoner som fx Arne Jacobsens stol *Dråben* og en aerodynamisk dråbeformet campingvogn. Men nærstuderer man Tomas Bohrs eksperiment, opdager man, at sådan ser en dråbe slet ikke ud. Den antager mange andre former; for eksempel kan den være kugleformet eller elliptisk.

Skønt **Bosch og Fjords** gigantiske røde bloddråbe umiddelbart også fremstår tegneserieagtig, er den alligevel mere kompleks. De færreste vil dog næppe være i tvivl om, hvad de står overfor, selv om den alene i kraft af sin størrelse forrykker vores opfattelse af, hvad en dråbe er og kan være. Den vækker således mindelser om de helt almindelige hverdagsgenstande i overstørrelse, som popkunstneren Claes Oldenburg skabte som skulpturelle værker og dermed gav særstatus, ligesom Bosch og Fjords enkelte bloddråbe får det i deres version. Men denne kæmpedråbe er samtidig midt i en proces. Med sine 2,30 meters længe synes den at være faretruende tæt på at slippe sit tag i loftet og falde ned lige foran os.

Ellers er dråben så hverdagsagtigt et fænomen, at vi almindeligvis knap ænsrer den. Men når vi møder Bohrs eksperiment og de kunstværker, der befinder sig omkring det, får vi skærpet vores opmærksomhed og kan måske se med nye øjne på et fænomen, vi normalt vel ikke vil tillægge større betydning. Man kunne med rette også stille spørgsmålet, hvilken dråbe, der er den mest virkelige: Bohrs, Fishers, Lichtensteins, Bosch og Fjords eller nogle af de andre (re)præsentationer, vi omgives af i dette afsnit af udstillingen?

Rose-Lynn Fisher
The Topography of Tears (Tårens topografi), 2018

Roy Lichtenstein
Hopeless (Håbløst), 1964

Bosch & Fjord
Colon, 2003

badekarshvirvlen

Eksperiment af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og Tomas Bohr

I forsøget løber vand fra en cylindrisk beholder ud af et lille hul i beholderens bund, hvor ved der ovenover dannes en tynd luftstøje, en "badekarshvirvel", som når vandet løber ud af et badekar. Udløbet er anbragt midt i en cirkulær messingskive, der igen sidder midt i en cirkulær plastplade. For at holde et konstant vandniveau i beholderen pumpes vandet tilbage og ledes forsigtigt ind i beholderen mellem plastpladen og beholderens sider.

Eksperimentet er en idealisering af vand, der løber ud fra et badekar, og også inspireret af luftstrømningerne i en tornado. For at stabilisere strømningen roteres den cylindriske beholder langsomt, hvorved man kan kontrollere luftstøjens længde. Man kan vælge forskellige hastigheder ved at dreje på den røde knap. Det kræver lidt tålmodighed, før det tager lang tid for vandet at blive "spundet op" og for badekarshvirvlen at få "sniffet" sig frem til det rigtige sted. I den stationære strømning vil rotationshastigheden inde i midten være måske 1000 gange større end cylinderens. Det er nok lidt svært at tro på, når man faktisk ikke rigtig kan se det...

På videoen ses badekarshvirvlens omskiftelige form i et tempo, hvor man kan følge med, nemlig taget med high-speed kamera, så det går ca. 40 gange langsommere end i virkeligheden. Man ser også, hvad der sker, når man hælder lidt farve i fra oven. Den del, der rammer nær centrum, danner en søjle, som bevæger sig for fuld fart ned gennem udløbet. Resten danner forbausende smukke gardiner, som forbliver intakte meget længe – undtagen hvis rotationen stoppes. Som man også kan se, er der – forbausende nok – både op- og nedadgående bevægelser omkring hvirvlen.

Eksperimentet var Anders Andersens phd-projekt. Det oprindelige design er af Anders Andersen, Tomas Bohr, Bjarne Stenum, Jens Juul Rasmussen og Benny Lautrup og bygget på DTU Fysiks værksted i 1999.

Billedkunst omkring Badekarshvirvlen — Vi kender den godt, badekarshvirvlen. Når vi lukker vandet ud af badekarret, ser vi den fra oven og indfra, mens vandet hvirvles ud i afløbet. Så egentlig kan vi ikke rigtigt se hele hvirvlen her. Det kan vi til gengæld i Bohrs eksperiment. Her får vi mulighed for at nærstudere den udefra og opleve, hvor overraskende mange former den kan antage fra en præcis og tynd, syliespids figur i rolig bevægelse til den mest voldsomme og vilde hvirvelstrøm. Som fænomen genfindes den mange steder i naturen og i universet. Har man blot én gang set et billede af orkanen Katrina, fotografæret ude fra rummet, glemmer man nok aldrig denne kolossale spiralformation med destruktiv kurs mod Louisiana – denne badekarshvirvel på et katastrofens makroplan.

I Eske Kath's maleri *Hurricane Party* bliver vi bragt meget tæt på dette urovækkende naturfænomen. Vi suges nærmest ind i orkanens hvirvelstruktur, hvor let genkendelige fragmenter af murstenshuse og brædder bliver slynget rundt i en dynamisk spiralbevægelse hen over billedfladen, der synes at sprænges, så orkanen trænger ud i vores rum. Her er det alene den stringente, næsten tegneserieagtige malemåde, den stramme billedopbygning med et bagvedliggende grid – selve kunstværkets komposition, der momentant opretholder orden i motivets ellers ødelæggende kaos.

Destruktion kendetegner i høj grad også den amerikanske billedkunstner **Alexis Rockmans** arbejder. Men ligesom vi i Bohrs eksperiment ser hvirvlen antage mange former, er der også en stor variation i kunstnerens fortolkninger af fænomenet. I Rockmans på én gang ekspressive og naturalistiske maleri *Multi-Waterspout* er det samme på færde som i Kath's maleri. Men nu bevæger en række hvirvelnde skyppumper sig hen over havoverfladen i et dramatisk og samtidig meget malerisk scene, hvor en dynamisk diagonalkomposition leverer meget lidt plads til selve havet. Til gengæld reserveres størstedelen af lærredet til en mørk og truende undergangsstemning, der forstærkes af, at skyppumperne synes at komme nærmere og nærmere.

Fremfor det faretruende er det snarere skønheden og storheden ved en tornados hvirvel, der falder i øjnene i **Olafur Eliassons** gigantiske *Wirbelwerk*, som er fast installeret i kunstnuseet Lenbachhaus i München og derfor repræsenteret af en lille model i udstillingen. Konstrueret som en hvirvel i metalrør, spejle og farvede glastrekanter, og oplyst indfra, sender den farvede lysfelter og skyggeformationer ud på væggene i museets atrium. Samtidig peger værket på selve naturfænomenet 'hvirvelstrøm', som denne storslåede installation også med sine overvældende dimensioner får os til at se med nye øjne. Direkte gennem sansseapparatet giver den os i kraft af selve spiralstrukturen og den måde, lyset inddrages på, en oplevelse af en hvirvel i dynamisk rotation, i takt med vores bevægelser rundt om den.

Det er også skønheden, der springer i øjnene, når man står over for den norske billedkunstner **Tone Bjordams** videoværk *Liquid Landscape*. Umiddelbart kunne det godt ligne et fysik-eksperiment, når hun forsigtigt hælder farve ned i væske for at lade den danne hvirvelnde strukturer for øjnene af os. Men hun mimer på ingen måde fysikerens arbejdsmetode. Tværtimod skaber hun snarere poetiske billeder i bestandig, rolig forandring af disse enkle materialer, farve i vand. Ser man nærmere efter, vil man tilmed opdage, at optagelserne er vendt 180 grader. Filmen er således vendt på hovedet for at forstærke vores oplevelse af de på én gang gådefulde og reelt fremkaldte hvirvler. Og dermed er dette ikke blot en hvirvel – det er et fascinerende og forunderligt billede, der kan få os til at opleve verden på ny.

Og det er jo blandt andet det, kunsten kan. Vække vores undren. Få os til at se noget så tilsyneladende enkelt og dagligdags som en badekarshvirvel og dens betydning for naturen og os selv. Det er banalt og komplekst på samme tid. Forunderligt.

Inge Merete Kjeldgaard

Alexis Rockman
Multi-Waterspout (Multi-skyppumpe), 2006

Olafur Eliasson
Wirbelwerk, 2012

811 x Ø313 cm
Courttesy Städtische Galerie im Lenbachhaus und
Kunsthau München

Tone Bjordam
Liquid Landscape, 2005

roterende polygoner

Ekspiriment af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og Tomas Bohr

I forsøget vises, hvad der sker, når vand sættes i rotation, men forhindres i at rotere som et samlet legeme. Her er det bundpladen i et cylindrisk kar, der roteres, mens selve cylinderen står stille – lidt som en idealiseret mælkeskummer. Motoren under cylinderen driver en cirkulær plade med en ring af magneter nær kanten, og denne driver, ved hjælp af magnetfelterne, den cirkulære bundplade, som har en tilsvarende ring af magneter. Med denne kraftoverførsel kan cylinderens bund være helt lukket, og vi undgår at vandet kan løbe ud.

Roterende væsker har været studeret flittigt – især fordi vi befinder os på en roterende jord. Newton lavede et berømt eksperiment, hvor han hængte en spand med vand op i et sneet reb. Da han slap spanden, kom den i rotation, og efterhånden faldt vandet til ro igen, men nu i forhold til den roterende spand. Overfladen var dog ikke længere flad, men krummet parabolisk, og deraf sluttede Newton, at spandens roterende hvilesystem ikke var et "inertialsystem", og at den simple form af bevægelseslovene, som han havde udviklet, derfor ikke gjaldt. Meget senere stillede Mach og Einstein spørgsmålet, hvorfor man ikke lige så godt kan sige, at det er os, der roterer i forhold til spanden, og det kom der så en helt ny teori for tyngdekraft ud af!

Når kun bunden af "spanden" roteres, er situationen en helt anden: vandet er "rusreret", fordi det ikke kan falde til ro i noget referencesystem, og mærkelig nok giver det sig udslag i helt andre overfladeformer, hvor f.eks. rotationssymmetrien brydes. Ved at dreje på knappen kan man vælge bundhastigheden og derved få forskellige former frem. Man skal være lidt fælmodig, da det tager tid for vandet at finde en stationær strømning! Et kamera tager billeder ovenfra hvert 5. sekund og projicerer billedet op på væggen. Videoen viser optagelser af et eksperiment med vand og af samme type som det, der ses på udstillingen. I dette eksperiment er cylinderen 30 cm i diameter, og både bunden og cylinderen kan rotere uafhængigt af hinanden. Dette eksperiment, der findes i mit laboratorium, er også bygget af Erik Hansen.

Det er umuligt at få bundpladen til at rotere helt horisontalt, og derfor var vi længe nervøse over, om disse mærkelige tilstande skyldes pladens små rytmiske vip. Min daværende ph.d.-studerende, Laust Tophøj, fandt så på, at vi kunne udføre eksperimentet i en beholder, der står stille – når blot vi kunne finde en væske med så lav friktion, at den kan rotere længe nok, når først den er sat i gang. Vand har dog i forvejen en meget lav friktion, og det er svært at finde noget, der er endnu mere "tyndflydende". I stedet foreslog han, at vi skulle bruge "Leidenfrost-effekten": at en vanddråbe kan bevæge sig næsten helt frit og gnidningsløst hen over en varm kogeplade, fordi der dannes en pude af vanddamp, som den ligger på. I stedet for vand valgte vi flydende kvælstof, som koger allerede ved ca. -200° C og derfor koger for fuld damp ved stuetemperatur. Vi kan desværre ikke vise dette eksperiment "live" på udstillingen, da det er for vanskeligt at håndtere og fremskaffe de store mængder flydende kvælstof. Men på den anden video "Polygoner i flydende kvælstof" kan man se, hvad der sker, når man hældes flydende kvælstof i en gryde, som holdes varm i et vandbad, og rører rundt. Igen dannes der spontant polygonale strukturer, som, trods den voldsomt kaotiske, kogende væskestrømning, næsten roterer som et stift legeme.

billedkunst omkring roterende polygoner — Tænk på en af de mange gange, du har stået ved komfuret og rørt rundt i en gryde. Hvis du rører hurtigt nok, opstår der en centrifugal bevægelse, som presser væsken ud mod grydens sider. Det er et lignende fænomen, man kan opleve i **Fabrizio Plessis** værk *Acqua Obligua*. Her er den centrifugale bevægelse blot standset og fastfrosset i en række nu'er, der tilfører værket en dimension af absurditet, og som trods vores umiddelbare viden om verden – for kan væske i en beholder, der står på en plan flade, virkelig fremstå med en sådan hærdningsgrad?

Foreslå dig nu, at det kun er bunden i den fõromtatte gryde, der roterer – nu brydes cirkelformen i bunden, og der opstår en polygonal, afvekslende form, bestående af en trekant, et kvadrat, en femkant...

Umiddelbart kan det virke enkelt at adskille det, der er flydende, og det, der er kantet – det, der er kaotisk og det, der fremstår stramt defineret. At noget flydende og tilsyneladende uformeligt under bestemte forudsætninger er i stand til at danne både hjørner og skabe veldefinerede, geometriske figurer, er derfor stærkt overraskende.

Ud over at de roterende polygoner bryder med vores forventninger, skaber de også en forundring over sammenhængen mellem fænomenene i verden – en sammenhæng, som siden antikken er kommet til udtryk i forskellige filosofiske overvejelser: "Aiting flyder", sagde Heraclit. Men at alting er i forandring, er ikke ensbetydende med kaos. Der er orden i kaos, og lovæssigheder i kosmos sørger for at styre de processer, som udgør vores virkelighed. Også menneskekroppen indgår i dette store, ordnende system og kan, som vi kender det fra *den vitruvianske mand*, for eksempel indskrives i en cirkel og et kvadrat. Følge flere græske filosoffer udgør de geometriske grundformer således en iboende struktur ved alt værende.

Netop en sådan geometrisk struktur udfoldes i både **Sirous Namazi** og **Richard Mortensens** relieffer. I Mortensens værk er enkeltheden i konstruktionsprincippet tydelig. Alligevel opstår der imaginære, roterende bevægelser, der som en kameralinse forsøger at stille skarpt og fokusere på en betydning i værkets midte, hvor der intet er. Præcis som det er tilfældet i Tomas Bohrs forsøg, synes selve værkets masse nemlig at blive hvirvlet væk fra centrum i en dynamisk bevægelse, så kun den rene, blotlagte form står tilbage.

I sit relief spiller Namazi også bevidst på forholdet mellem det, der er umiddelbart synligt, og de bagvedliggende konstruktionsprincipper, mellem kaos og orden. Hans værk synes på den ene side at være i en ustabil og urolig, evigt foranderlig og snurrende bevægelse, mens det på den anden side fremstår geometrisk kalkuleret og driftsikert som en industriel maskindel. Dette vekselvirkende, optiske spil forstærkes i både Gunnar Aagaard Andersens maleri og Jesper Dalgaard's relief. Over for disse værker kommer vores synssans og perceptionsapparat nemlig på prøve, for hvor skal vi fokusere? Begge værker er bygget op af geometriske figurer, der griber ind i hinanden, så forskellige polygonale former kontinuert opstår og afløser hinanden alt afhængig af, hvor vi retter vores opmærksomhed hen.

Som det er tilfældet med den fluide dynamik, tilbyder kunsten os således heller ikke alene én, umiddelbart synlig sandhed. Den afdækker sider af virkeligheden, som vi måske ikke er vant til at fokusere på, og viser os, at det, vi ser, i høj grad afhænger af vores eget perspektiv på verden.

Fabrizio Plessi
Acqua Obligua (Skråt vand), 1975

Richard Mortensen
Relief Polycrome, 1964

Sirous Namazi
Metropolis, 2018

flydende objekter og overfladespænding

Ekspiriment af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og Tomas Bohr

Lette objekter, der flyder i en vandoverflade, vil tiltrækkes af hinanden på grund af overfladespænding. Det er et velkendt fænomen for dem, der til morgenmad spiser havregryn eller cornflakes, som kan flyde på mælken. Kræfterne kommer fra de stærkt buede overflader lige omkring objekterne og virker kun på meget kort afstand. De kræfter, der søger for, at en lille dråbe er kuglerund. I eksperimentet flyder nogle hule plastikbrikker rundt i en vandoverflade. Efterhånden vil de samles i klumper, og når de er gået i stå, kan man pikke til dem med den lille "brik-adskiller" og genstarte dynamikken. Den sorte flydende rand skal forhindre brikkerne i at samles ude ved den ellers meget tiltrækkende kant. Eksperimentet har hverken motor, pumpe, computer eller kamera, så nyd stilheden og prøv at gætte, hvem der vil trække i hvem.

Videoen viser nogle close-ups af indfangningsprocessen.

Kærlighed blandt plastikbrikker?

billedkunst omkring flydende objekter og overfladepænding — De fleste har sikkert prøvet at lade vandet i haren løbe så længe, at glasset under vandstrålen bliver overfyldt og flyder over, får man lukket for vandet lige inden, det sker, kan man opleve, at det på grund af overfladepændingen så at sige danner en bue, der hvælv sig over glassets åbning.

Den modsatte, visuelle effekt opstår, hvis man foretrækker vin fremfor vand i sit glas. Når vinen slynges rundt i glasset og lites, vil fordampningen af alkohol efterfølgende være støvst ved glassets sider. Derfor opstår der en forskel i vinen overfladepænding, som resulterer i, at væsken drives væk fra glassets midte for at blive "trukket" op ad siderne.

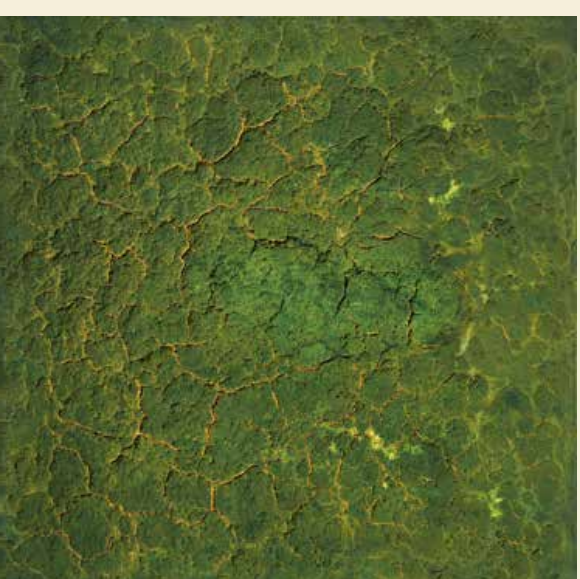
Flere kunstnere arbejder bevidst med forskellige teknikker, der udnytter netop disse forhold. **Bosco Sodi's** pastose, eksperimentelle værker, der har synlige sprækker og kralelinger er også resultatet af sådanne modsatrettede "træk" i overfladen, som opstår, når maling med forskellig tykkelse og tæthed tørrer.

I modsætning til videnskabsmandens afgrænsede, objektive forsøg lader Sodi bevidst tilfældet råde. I sine kunstneriske eksperimenter definerer han nok rammebetingelserne gennem valg af teknik og materialer, der også omfatter ler, sten og savspåner. Men det er samtidig materialernes gensidige påvirkning samt omgivelserne – for eksempel forholdene, hvorunder materialerne tørrer – der danner det endelige udtryk og dermed det færdige billede.

Der er således tale om en proces, hvor kunstneren lader fysikkens love og naturkræfterne råde og dermed delvist slipper kontrollen over sine værker, der paradoksalt nok alligevel fremstår minimalistiske og stramt komponerede. På den måde opstår der også en forunderlig, underliggende forbindelse mellem Sodi's tørre, konceptuelle udsagn og Tomas Bohrs forsøgsopstilling, hvor flydende objekter på grund af spændingen i vandoverfladen tiltrækkes og frastødes for atter at blive tiltrukket af hinanden igen.

I Lotte Rose Kjær Skaus billedverden flyder forskellige elementer, blandt andet digitalt genererede billeder af menneskelige indvolde, også rundt mellem hinanden i en kontinuerlig, rolig rytme, som vi kender den fra en lavalampe og computerens screensaver. Billedelementernes indbyrdes bevægelser i forhold til hinanden defineres af børskurser, der falder og stiger. Gennem sit værk rejser Skaus således spørgsmål om relationen mellem det organiske og teknologiske, mellem det naturlige og menneskeskabte – mellem den indre og den ydre menneskekrop, der på godt og ondt indgår i et symbiotisk flow med den omgivende verden.

Kroppens spændingsfyldte forhold til omgivelserne er også et centralt omdrejningspunkt i både **Per Morten Abrahamsens** og **Carl Krulls** værker. Men hvor legemerne i Abrahamsens *Weight* synes at have lukket sig om sig selv og være sunket tilbage i en form for vægtløs fosterlilstand, forsøger Krulls mytiske olmeker-skikkelser at spænde overfladen og bryde membranen mellem sig selv og det omgivende rum. Fælles for værkerne er kroppens tvevdygde forhold til omgivelserne, der viser, hvordan store kræfter er på spil, og hvordan vi som mennesker både konfronteres med spændte, afvisende overflader og kraftfulde træk, der river os med og udvisker skellet mellem vores indre og ydre erfaringsverden.

Bosco Sodi
Untitled (0279), 2013

Per Morten Abrahamsen
Weight, 2018

Carl Krull
Olmecc 6, 2014

det hydrauliske spring

Eksperiment af Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen og Tomas Bohr

I forsøget vises, hvad der sker, når en væskestråle rammer lodret ned på et vandet underlag, så væsken kan sprede sig frit ud til alle sider – en idealisering af det, man ser, når vandet løber ud af hanen og ned i køkkenvasken. Frittonen fra underlaget gør, at væsken efterhånden bremses. Forbavsende nok foregår denne opbremsning meget brat, idet væskehøjden pludselig øges ved en bestemt radius, hvor der opstår et "hydraulisk spring". Inden for springet er der, på grund af den store væskehastighed, énvejskommunikation: lokale forstyrrelser kan ikke bevæge sig indad mod strømmen, kun udad *med* strømmen.

Når man trykker på knappen, ændres væskedybden gradvis uden for springet ved at hæve den cirkulære afrundede rand, som væsken strømmer over før udløbet. I denne proces kan man se, at springet kan have meget forskellig struktur og strømning. For at stabilisere springet er der blandet glycerol i vandet (i forholdet 2:1), og viskositeten af blandingen er derved blevet ca. 15 gange større end vands. Glycerol er en ufarlig, sukkerliggende væske, som f.eks. bruges som fortykkelsesmiddel i is, men man skal alligevel ikke røre ved væsken i denne eller de andre opstillinger.

Når væskehøjden er maksimal, dannes der en del luftbobler i udløbet fra bundreservoaret, og de giver god mulighed for at se den ellers usynlige strømning. Som man kan se i udstillingsrummet, var Leonardo da Vinci fascineret af denne strømning, og siden har mange kendte videnskabsmænd beskæftiget sig med den. Det betyder dog ikke, at der er nogen stor enighed i beskrivelsen.

På videoen ved siden af eksperimentet kan man se højhastighedsoptagelser af hydrauliske spring, både for rent vand og vand, blandet med glycerol. Højhastighedsvideoerne er optaget med 1000 billeder per sekund. For at vores øjne kan følge med vises de her i langsom gengivelse, 40 gange langsommere end i virkeligheden.

Eksperimentet er baseret på en udgave, designet af Clive Ellengaard og Tomas Bohr og fremstillet af Niels Bohr Institutets værksted omkring 1998.

billedkunst omkring *det hydrauliske spring* — Forestil dig en dæmning, som bryder sammen under presset fra et vandtryk, den ellers var konstrueret til at tøjle og modstå. Også det menneskelige sind kan bryde under pres og springe læk, så tanker og følelser flyder ud i verden i en proces, så hverken Individ eller omgivelser efterlades upåvirkede.

Nina Saunders' stole-værker udgør på mange måder en parallel til et sådant mentalt dæmningsbrud. Hendes *Delicate Landscape*, der er en flydende hybrid mellem lænestol og skulptur, fremstår nemlig som et abstrakt billede på en foranderlig, melankolsk sindstilstand, hvor birsten dræner værkets "indhold", der falder mod gulvet og flyder ud i vores rum.

Også **William Anastasis** ikoniske hækle-værk er resultatet af et sådant niveaufald, hvor emaljemaling hældes ned ad væggen for at plaske mod gulvet og efterlade en pøl af sort farve. Det færdige værk er resultatet af en hændelse, der har fundet sted, og består på den måde af det spor, som kunstner og tyngdekraft i fællesskab har afsat.

I lighed med Anastasi udforsker **Keith Tyson** bevidst spændingsfeltet mellem lovmæssighed og tilfældighed. I sine *Nature Paintings* hælder han for eksempel maling ned på en aluminiumsplade, hvorved processer, som han nok er bekendt med, men som han ikke selv er herre over, sættes i gang og fuldender værket.

Et hydraulisk spring kan komme til udtryk på flere måder. Det kan opstå, når vandmasser med voldsom kraft sættes fri og ukontrolleret falder nedad og træffer en lavreliggende overflade. Det kan imidlertid også, som Tomas Bohrs eksperiment viser, fremstå langt mere afgrænset og veldenerget, som når en vandstråle rammer bunden af en køkkenvask, hvorved vandet presses udad og efterlader en præcis og cirkulær form rundt om strålen.

Dette på sin vis kontrollerede og stringente udtryk genfindes i **Jeppe Heins** poetiske synsgekåls-værker. De er blevet til ved at hælde maling i en synge- eller klangskål, der er placeret på midten af et stykke papir. Skålen fungerer som en form for klokke, der bringes i svingninger, når man slår på den og fører en stav rundt langs dens åbning. Svingningerne frembringer høje, ensartede tone, men får samtidig malingen til at danse, så farvede dråber springer op over skålens kant og lander på papiret nedenunder i en cirkelformation, der minder vandstrålets effekt i håndvasken.

I overført betydning bringes vores rum også i svingninger, når vi står over for **Troels Aagaards** værk. Her er der blot tale om tilsyneladende mere kaotiske kræfter, der minder om den turbulens, som kan opstå, når vand bruser hen over sten på bunden af en bæk. Aagaard forstærker denne effekt, men skaber samtidig en modsatrettet bevægelse ved at bytte maleiets to-dimensionnalitét og lade værket bølge og bule ud i rummet. På den måde frembringer han i bogstaveligste forstand et dynamisk niveaubrud mellem maleiets rum og vores rum, der kræver, at vi aktiverer vores kropslige nærvær og hele vores sansesapparat.

Værkerne i dette afsnit af udstillingen peger således på forskellige måder på niveauforandringer og betydningsforskydninger, på foranderlighed og på processer, der påvirker noget uden for sig selv. Som naturens kræfter påvirker de også os og forbinder os med fænomener, som eksisterer i vores nære omgivelser, men som vi normalt måske knap sanser.

Troels Aagaard (DK)
On the Shoulders of Giants, 2009

Keith Tyson (GB)
Nature Painting (Naturmaleri), 2008

William Anastasi (US)
One gallon high glass enamel, poured
(En gallon højglans emalje, hældt), 2009

A Kassen (DK) <i>Aluminium Pour (II)</i> , 2016 Aluminiumsafs-tøbbing 60 x 25 x 27 cm Courtesy Galleri Nicolai Wallner og A Kassen	Jean Arp (FR) <i>Figuration</i> , u.å. Litografi 495 x 350 mm Esbjerg Kunstmuseum	Tone Bjordam (NO) <i>Liquid Landscape</i> , 2005 Video Tilhører kunstneren	A Kassen (DK) <i>Aluminium Pour (V)</i> , 2016 Aluminiumsafs-tøbbing 70 x 58 x 45 cm Courtesy Galleri Nicolai Wallner og A Kassen	Artnode (DK) <i>Jesper Just The Man Who Strayed (Video)</i> , 2017 Printet gips 20 x 8 x 12 cm Tilhører kunstnerne	Tone Bjordam (NO) <i>Plasma</i> , 2007 Foto, lyskasse 47 x 60 cm Tilhører kunstneren
A Kassen (DK) <i>Aluminium Pour (VI)</i> , 2016 Aluminiumsafs-tøbbing 90 x 35 x 34 cm Courtesy Galleri Nicolai Wallner og A Kassen	Artnode (DK) <i>Kirstine Roepstorff Merry Xmas (Jpeg)</i> , 2017 Printet gips 19 x 20 x 20 cm Tilhører kunstnerne	Tone Bjordam (NO) <i>Formula</i> , 2007 Foto, lyskasse 47 x 60 cm Tilhører kunstneren	A Kassen (DK) <i>Steedspecifickt vægmaleri, foto</i> Variable mål Courtesy Galleri Nicolai Wallner og A Kassen	Artnode (DK) <i>ArtSpace (artspace oversigt)</i> , 2017 Printet gips 18 x 17 x 14 cm Tilhører kunstnerne	Tone Bjordam (NO) <i>Photoyntesis</i> , 2007 Foto, lyskasse 47 x 60 cm Tilhører kunstneren
Per Morten Abrahamsen (DK) <i>Weight</i> , 2018 Foto i træramme 75,8 x 60 cm Tilhører kunstneren	Thomas Bang (DK) 5.1, 1974 Gips og lærredstremme 8 x 17 x 85 cm Esbjerg Kunstmuseum	Bosch & Florid (DK) <i>Colon</i> , 2003 Glasfiber, autolak 230 x 60 x 60 cm Courtesy Coloplast A/S	Per Morten Abrahamsen (DK) <i>Undercurrent</i> , 2018 Foto i træramme 120 x 90 cm Tilhører kunstneren	Ejler Bille (DK) <i>Runde former</i> , 1939 Bronze h. 31,5 x 87 x 20 cm Esbjerg Kunstmuseum	Mikkel Carl (DK) <i>Untitled (Those Who Are Awake Have a World in Common, While Each Person Asleep Has a World of Her Own)</i> , 2017 Blandede materialer 90 x 90 cm Tilhører kunstneren
Per Morten Abrahamsen (DK) <i>Lullaby</i> , 2018 Foto i træramme 120 x 90 cm Tilhører kunstneren	Ejler Bille (DK) <i>Pastel (sort)</i> , 1981 Pastel 87 x 80 mm Esbjerg Kunstmuseum	Mikkel Carl (DK) <i>Untitled (Those Who Are Awake Have a World in Common, While Each Person Asleep Has a World of Her Own)</i> , 2017 Blandede materialer 160 x 120 cm Tilhører kunstneren	William Anastasi (US) <i>One gallon high glass enamel, poured</i> (En gallon højglans enamel, hædt), 2009 Tilhører kunstneren	Vilhelm Bjerte-Petersen (DK) <i>Den unge vandring</i> , 1935 Olie på lærred 100 x 78,8 cm. Esbjerg Kunstmuseum	

Mikkel Carl (DK) <i>Untitled (Those Who Are Awake Have a World in Common, While Each Person Asleep Has a World of Her Own)</i> , 2017 Blandede materialer 39 x 45 cm Tilhører kunstneren	Claus Carstensen (DK) <i>x-pollination (6)</i> , 2003 Akryl og spray på lærred 250 x 166 cm Esbjerg Kunstmuseum	Søren Dahlgaard (DK) <i>Michalowska</i> , ed. 1/2, 2011 C-print 150 x 110 cm Courtesy kunstneren og Gallery Hjorth	Søren Dahlgaard (DK) <i>Marita</i> , ed. 1/2, 2012 C-print 150 x 110 cm Courtesy kunstneren og Gallery Hjorth	Jesper Dalgaard (DK) <i>Rekognosceringer - På grund af befolkningens tilvækst og de sidste 2 års ringe høstudbytte, blev der sat en række eksperimenter i værk, som havde til formål at øge den samlede produktionskapacitet med 10 procent. Det er nemlig af største vigtighed at undgå, at der på nogen måde kan opstå et grundlag for økonomiske spekulationer i de basale fødemødheder. Da dette vil skade mere panik og utryghed i befolkningen,</i> 2013-14 Indfarvet sand, papmaché, maling, lim og pilstræ 115 x 120 x 11 cm Tilhører kunstneren	Christian Dotremont (BE) <i>Neige et Larmer</i> (Sne og tæter), 1969 Tusch og pensel på papir 435 x 650 mm Esbjerg Kunstmuseum	Christian Dotremont (BE) <i>Obscurité blanche</i> (Hvidt mørke), 1969 Tusch og pensel på papir	609 x 823 mm Esbjerg Kunstmuseum	Olafur Eliasson (DK) <i>Tegninger</i> , 1999 Kultegninger, (serie å 6) 537 x 537 mm Esbjerg Kunstmuseum	Olafur Eliasson (DK) <i>Model of Toroid with Vortex</i> , 2013 Sølv 18,5 x 22 x 22 cm Courtesy kunstneren, Neugerremtschneider, Berlin, Tanya Bonakdar Gallery, New York og Los Angeles	Nikos Gyfrakis (GR) <i>Self Portrait (Selvportræt)</i> , 2008 Olie på lærred 30 x 24 x 0,5 cm Kunstnerens samling	Nils Erik Gjerdevik (NO / DK) <i>Untitled</i> , 2014 Olie på lærred 165 x 97 cm Courtesy Galleri Nils Stærk	190 x 190 cm Courtesy Galleri Nils Stærk	
Christian Dotremont (BE) <i>Obscurité blanche</i> (Hvidt mørke), 1969 Tusch og pensel på papir	Rose-Lynn Fisher (US) <i>The Topography of Tears</i> (Tårens topografi), 2018 Print på papir (serie å 48) 280 x 216 mm Courtesy kunstneren & Craig Krull Gallery, Los Angeles	Wilhelm Freddie (DK) <i>Portrait Aerodynamique</i> , 1937 Olie på lærred 100 x 80 cm Esbjerg Kunstmuseum	Wilhelm Freddie (DK) <i>Landskab, køllig morgen, Svendborg</i> , 1944 Olie på lærred 21,3 x 29,5 cm Esbjerg Kunstmuseum	Ib Geertsen (DK) <i>Komposition, Bikerød august</i> , 1948 Olie på lærred 36 x 26 cm Esbjerg Kunstmuseum	Nils Erik Gjerdevik (NO / DK) <i>Untitled</i> , 2014 Olie, akryl og akryl på lærred 60 x 90 cm Courtesy Galleri Nils Stærk	Nils Erik Gjerdevik (NO / DK) <i>Echo no. 4</i> , 2016 Olie på lærred	574 x 448 mm Esbjerg Kunstmuseum	Nikos Gyfrakis (GR) <i>Liquid Tranquility</i> (flydende ro), 2016 Olie på lærred (driptykon) 80 x 60 x 3,5 cm & 76 x 56 x 3 cm Kunstnerens samling	Nikos Gyfrakis (GR) <i>Self Portrait (Selvportræt)</i> , 2008 Olie på lærred 30 x 24 x 0,5 cm Kunstnerens samling	Jørgen Haugen Sørensen (DK) <i>Portrætter</i> , 1997 Ler og jern 159 x 115 x 89 cm Esbjerg Kunstmuseum	Henry Heerup (DK) <i>Ornament</i> , 1937 Blyant 120 x 187 mm Esbjerg Kunstmuseum	Jeppe Hein (DK) <i>Frequency Watercolours II (I)</i> #02, 2014 Vandfarve på syrefrit arkivpapir 126 x 126 cm Courtesy kunstneren og Galleri Nicolai Wallner	Jeppe Hein (DK) <i>Singing Bowl Watercolours #8</i> , 2012 Vandfarve på syrefrit arkivpapir 150 x 150 cm Courtesy kunstneren og Galleri Nicolai Wallner
Christian Dotremont (BE) <i>Obscurité blanche</i> (Hvidt mørke), 1969 Tusch og pensel på papir	Rose-Lynn Fisher (US) <i>The Topography of Tears</i> (Tårens topografi), 2018 Print på papir (serie å 48) 280 x 216 mm Courtesy kunstneren & Craig Krull Gallery, Los Angeles	Wilhelm Freddie (DK) <i>Portrait Aerodynamique</i> , 1937 Olie på lærred 100 x 80 cm Esbjerg Kunstmuseum	Ib Geertsen (DK) <i>Komposition, Bikerød august</i> , 1948 Olie på lærred 36 x 26 cm Esbjerg Kunstmuseum	Ib Geertsen (DK) <i>Komposition, Bikerød august</i> , 1948 Olie på lærred 36 x 26 cm Esbjerg Kunstmuseum	Nils Erik Gjerdevik (NO / DK) <i>Untitled</i> , 2014 Olie, akryl og akryl på lærred 60 x 90 cm Courtesy Galleri Nils Stærk	Nils Erik Gjerdevik (NO / DK) <i>Echo no. 4</i> , 2016 Olie på lærred	574 x 448 mm Esbjerg Kunstmuseum	Nikos Gyfrakis (GR) <i>Liquid Tranquility</i> (flydende ro), 2016 Olie på lærred (driptykon) 80 x 60 x 3,5 cm & 76 x 56 x 3 cm Kunstnerens samling	Nikos Gyfrakis (GR) <i>Self Portrait (Selvportræt)</i> , 2008 Olie på lærred 30 x 24 x 0,5 cm Kunstnerens samling	Jørgen Haugen Sørensen (DK) <i>Portrætter</i> , 1997 Ler og jern 159 x 115 x 89 cm Esbjerg Kunstmuseum	Henry Heerup (DK) <i>Ornament</i> , 1937 Blyant 120 x 187 mm Esbjerg Kunstmuseum	Jeppe Hein (DK) <i>Frequency Watercolours II (I)</i> #02, 2014 Vandfarve på syrefrit arkivpapir 126 x 126 cm Courtesy kunstneren og Galleri Nicolai Wallner	Jeppe Hein (DK) <i>Singing Bowl Watercolours #8</i> , 2012 Vandfarve på syrefrit arkivpapir 150 x 150 cm Courtesy kunstneren og Galleri Nicolai Wallner

på lærred; bearbejdet med vandfarve og blæk	Johannes Holbæk (DK) <i>Komposition med dansende kvinde og siddende mand,</i> 1900	Carl Krull (DK) <i>Olmeç 6,</i> 2014
42 x 60 cm Courtsey Galerie EIGEN + ART Leipzig / Berlin	Pen, tusch, akvarel og guldbronze på papir 340 x 450 mm Museum Jorn, Silkeborg	Blyant på papir 172 x 118 cm Tilhører kunsthøret
Jörg Herold (DE) <i>Arbejder (Arbejder),</i> 2012	Astrid Kruse Jensen (DK) <i>Fragments of Remembrance #7,</i> 2014-15	Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015
Sort/hvid-kopli lamineret på lærred; bearbejdet med vandfarve og blæk	2014-15 Pigmentprint 110 x 110 cm Privat eje	Blyant på papir 300 x 240 mm Tilhører kunsthøret
Jörg Herold (DE) <i>Segler (Sømand),</i> 2012	Astrid Kruse Jensen (DK) <i>Fragments of Remembrance #1,</i> 2014-15	Thorbjørn Lausten (DK) Uden titel, 1971
Sort/hvid-kopli lamineret på lærred; bearbejdet med vandfarve og blæk	Pigmentprint 110 x 110 cm Privat eje	Aggetempera 498 x 475 mm Esbjerg Kunstmuseum
42 x 60 cm Courtsey Galerie EIGEN + ART Leipzig / Berlin	Christian Lemmerz (DE) <i>Portræt,</i> 2005	Christian Lemmerz (DE) 38 x 32 cm Radering Privat eje
Jörg Herold (DE) <i>Fuhrmann (Kusk),</i> 2012	Ann Litlegaard (NO) <i>Modstrømmen,</i> 2017	Roy Lichtenstein (US) <i>Hopeless (Håbløst),</i> 1964
Sort/hvid-kopli lamineret på lærred; bearbejdet med vandfarve og blæk	182 x 298 mm Esbjerg Kunstmuseum	Serigraf 92,7 x 92,7 cm Kunsten Museum of Modern Art Aalborg
60 x 42 cm Courtsey Galerie EIGEN + ART Leipzig / Berlin	Eske Kath (DK) <i>Hurricane Party,</i> 2006	Ann Litlegaard (NO) <i>Modstrømmen,</i> 2017
Louise Hindsøglav (DK) <i>Perfect Cocktail,</i> 2014	Uden titel, 1959 Radering 182 x 298 mm Esbjerg Kunstmuseum	3D animation Variable mål Tilhører kunsthøret
Porcelæn og metalophæng 32 x 46 x 26 cm Courtsey Hans Alf Gallery	Jens Lund (DK) <i>Herrers Dag kommer som en Tiv om Natten,</i> 1899	Jens Lund (DK) <i>Fra fjerne Egne,</i> 1899
Louise Hindsøglav (DK) <i>The Forest #2,</i> 2018	Pen og tusch på papir 505 x 683 mm Vejen Kunstmuseum	Pen, tusch og akvarel på papir 140 x 100 cm Tilhører kunsthøret
Porcelæn 45 x 37 x 31 cm Courtsey Hans Alf Gallery	Jens Lund (DK) <i>Uden titel (Palmer i Fantasieland),</i> 1899	Jens Lund (DK) <i>Fortvivlelens Skov,</i> 1900
Louise Hindsøglav (DK) <i>The Forest #2,</i> 2018	Mixed media på papir 140 x 100 cm Tilhører kunsthøret	Pen og tusch på papir 510 x 727 mm Vejen Kunstmuseum
Porcelæn 57 x 24 x 36 cm Courtsey Hans Alf Gallery	Fædriand Ahm Krag (DK) <i>Vision Serpent (ascending),</i> 2018	Jens Lund (DK) <i>Uden titel (Palmer i Fantasieland),</i> 1899
Johannes Holbæk (DK) <i>I smeltevænen,</i> 1899	Fædriand Ahm Krag (DK) <i>Vision Serpent (ascending),</i> 2018	Pen og tusch på papir 510 x 727 mm Vejen Kunstmuseum
Tusch og pen på papir 470 x 350 mm Museum Jorn, Silkeborg	Fædriand Ahm Krag (DK) <i>Vision Serpent (ascending),</i> 2018	Jens Lund (DK) <i>Fortvivlelens Skov,</i> 1900

460 x 682 mm Vejen Kunstmuseum	Jens Lund (DK) <i>Vanviddets Skov,</i> 1900	Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum
Pen og tusch på papir 473 x 673 mm Vejen Kunstmuseum	Paul McDewitt (GB) <i>Masked Dancer (Maskeret danser),</i> 2017	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 10/22), 1992
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Pastel på papir 149 x 108,5 cm Courtsey kunsthøret og Martin Asbæk Galleri	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Anton Melbye (DK) <i>Opvært 50,</i> 1852	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 18/22), 1992
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Olie på lærred 42 x 61 cm Ribe Kunstmuseum	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>Figur,</i> 1946	Sirous Namazi (IR) <i>Metropolis,</i> 2018
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch tegning 302 x 214 mm Esbjerg Kunstmuseum	3D PVC-print 20 x 20 x 50 cm Courtsey kunsthøret og Galerie Nordenhake Stockholm / Berlin
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>Relief Polygone,</i> 1964	Sirous Namazi (IR) <i>Metropolis II,</i> 2018
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Bemalet møbelpåklæde 112 x 128 x 115,5 cm Esbjerg Kunstmuseum	Stål og lak Ø 120 cm Courtsey kunsthøret og Galerie Nordenhake Stockholm / Berlin
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>Odysseen 21. og 22. sang; Svalens skrig (7/7),</i> 1972	Palle Nielsen (DK) <i>Lufftryk,</i> 1957
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Serigraf 603 x 456 mm Esbjerg Kunstmuseum	Linooleumssnit 140 x 198 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 5/22), 1992	Palle Nielsen (DK) <i>Ned ad skrænten. Skibet,</i> 1959
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Linooleumssnit 141 x 197 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 6/22), 1992	Palle Nielsen (DK) <i>I krigens verden,</i> 1959
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Linooleumssnit 176 x 249 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Erik Ortvad (DK) <i>København,</i> 1935
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Blyant og tusch på papir, monteret på karton 227 x 291 mm Esbjerg Kunstmuseum
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Camminare sull'acqua (At gå på vandet),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto (serie i 12 dele) à 37 x 46,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 6 dele) à 73,5 x 101,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Tusch og pensel på Fabrianopapir 760 x 560 mm Esbjerg Kunstmuseum	Foto på træ (serie i 4 dele) à 101,5 x 73,5 cm Courtsey kunsthøret og Beck & Eggeling International Fine Art, Düsseldorf / Vienna
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31, 41, 54, 55,</i> 66, 77, 83, 86, 98, 2015	Richard Mortensen (DK) <i>De 12 aarstider - til Jean Arp</i> (nr. 8/22), 1992	Fabrizio Plessi (IT) <i>Acqua Oblivica (Skråt vand),</i> 1975
Carl Krull (DK) <i>Onirion nr. 31,</i>		

Kunstnerbiografier

Cecilie Lykkegaard Nielsen
Kunsthistoriker, cand. mag.

a — å

A Kassen (DK)

Kunstnergruppen A Kassen består af Christian Breton-Meyer (f. 1976), Morten Steen Hebsgaard (f. 1977), Søren Petersen (f. 1977) og Tommy Petersen (f. 1975). Gruppen blev dannet i 2004 under deres uddannelse på Det kongelige Danske Kunstakademi i København, som de alle debuterede fra i 2007. Karakteristisk for A Kassens kunstneriske praksis er deres meget stedspecifikke og performative skulpturer, fotografier og installationer, som indeholder elementer af både humor og overaskelse. Ugleledes er gruppens navn, A Kassen, en ironisk kommentar til kunstverdenen, fyldt med selvironi.

— A Kassen har udstillet på bl.a. ARoS Aarhus Kunstmuseum, KØ5 – Museum for Kunst i det Øfrentlige Rum, KØge, Kunsthal Charlottenborg, København, Den Frie Udstillingsbygning, København og Nikolaj Kunsthal, København.

Per Morten Abrahamsen (DK)

Per Morten Abrahamsen (f. 1957) har gennem de seneste 20 år etableret sig selv som en af de mest fremtrædende fotografer i Danmark. Abrahamsen startede egentligt sin karriere som reklame- og modefotograf, men blev siden interesseret i en mere dybdgående undersøgelse af fotografiet som medium. Han er især kendt for sine iscenesatte og narrative portrætter, som både fremstår humoristiske og lettere foruroligende.

— Per Morten Abrahamsen har udstillet på bl.a. ARoS Aarhus Kunstmuseum, Det Nationale Forumuseum, København, Viborg Kunstmuseum, Ribe Kunstmuseum og Kunsthal Charlottenborg, København. Han bor og arbejder i København.

William Anastasi (US)

Den amerikanske kunstner William Anastasi (f. 1933) er kendt for sine konceptuelle, abstrakte og minimalistiske værker og betragtes i dag som en af konceptkunstens faderskikkelser. I 1960'erne flyttede Anastasi til New York, hvor han blev særligt interesseret i Marcel Duchamps teoretiske tilgang til kunsten. Hans værker er nok idé-baserede, men de forener på subtil vis idé og krop, intellekt og sansning. De indeholder ofte et performativt

aspekt, hvor selve udførelsen – og dermed også kunstnerens egen krop – spiller en central rolle.

— William Anastasi har en omfattende udstillingspraksis dag og er repræsenteret på verdens mest betydelige museer for moderne kunst, herunder MoMA i New York, Guggenheim, New York, The Walker Art Center, Minneapolis, The National Gallery of Art, Washington DC, og The Art Institute of Chicago. I Danmark er han repræsenteret på Esbjerg Kunstmuseum. Anastasi bor og arbejder i New York.

Jean Arp (DE/FR)

Jean Arp (1886-1966) var en tysk-fransk billedkunstner, hvis værkpraksis både omfattede skulptur, maleri, tegning, collage og digtning. Han læste på både École des Arts et Métiers i Strasbourg, Kunstschule Weimar og på Académie Julian i Paris. I 1911 var Arp med til at starte kunstnersammenslutningen *Moderne Bund* i Lucerne og arbejdede årene herefter også med bl.a. Wassily Kandinsky og gruppen *Der Blaue Reiter*.

Jean Arp bevægede sig siden ind i indertredsen omkring Dada-bevægelsen og er overvejende kendt for sine abstrakte værker, hvis organiske kompositioner leder tankerne hen på naturen.

— Jean Arps værker har været udstillet på nogle af de største museer i verden, bl.a. MoMA i New York, Musée National d'Art Moderne, Paris og San Francisco Museum of Modern Art. Hans værker kan i dag opleves i flere museumsstillinger, bl.a. Tate, London, Guggenheim, New York og The Art Institute of Chicago. I Danmark er han bl.a. repræsenteret på Louisiana Museum of Modern Art.

Artnode (DK)

Artnode er en kunstnergruppe bestående af Niels Bonde (f. 1961), Kim Borreby (f. 1960), Mogens Jacobsen (f. 1959), Jacob Lillemose (f. 1974), Martin Pingel (f. 1964), Nikolaj Recke (f. 1969) og Morten Schjødt (f. 1969). Artnode blev dannet i midten af 1990'erne. Gruppen fungerer som et kunstnerværk – som en netbaseret platform, der både udstiller, distribuerer og producerer kunstneriske udslag. Gruppen har fra begyndelsen udnyttet de nye muligheder, som internettet bragte med sig til at udvide det æstetiske felt

både formelt, institutionelt og socialt. Deres værker tager således afsæt i internettets udvikling og problematikker samt dets betydning for digitaliseringen af både menneske og samfund.

— Udover at fungere som digitalt udstillingssted for både danske og udenlandske kunstnere har gruppen også produceret værker til det fysiske rum. De har bl.a. udstillet på Den Frie, København, Statens Museum for Kunst, København, Kunsthal Charlottenborg, København, Centre Pompidou, Paris og Musee d'Art Contemporain de Montréal.

Thomas Bang (DK)

Thomas Bang (f. 1938) er en af de mest betydningsfulde nutlevende danske kunstnere og samtidig en af dem, det er svært at sætte i lås. Han rejste som ung til USA, hvor han gennemførte sin kunstuddannelse og blev en del af det eksperimenterende kunstmiljø. Bangs værker fremtræder generelt gådefulde; som eksistentielle dramaer forsøger de at udforske menneskets grundvilkår.

— Thomas Bang har udstillet på nogle af de største museer i både ind- og udland, heriblandt Museum of Contemporary Art, San Diego, Whitney Museum of Art, New York, Kunsthalle Bern, MoMA PS1, New York, Cityprotekt, København, Fondazione Prada, Venedig, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, Statens Museum for Kunst, København, Santa Barbara Museum of Art – og Esbjerg Kunstmuseum. Han er modtager af en lang række udmærkelser, herunder Thorvaldsen Medaljen i 2000.

Ejler Billie (DK)

Ejler Billie (1910-2004) var en dansk maler, grafiker, digter og billedhugger. Han havde sin debut som billedkunstner på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1931 og rejste samme år med Richard Mortensen til Berlin. Her gjorde kunstnere såsom Wassily Kandinsky, Jean Arp og Joan Miró et stort indtryk på ham, og både hans malerier og skulpturer afspejler en tydelig fascination af disse udenlandske pionerer. Han var som kunstner produktiv og var medlem af bl.a. *Linen*, *COBRA* og *Den Frie Udstilling*.

— Ejler Billies værker kan i dag opleves på de fleste danske kunstmuseer, bl.a. Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, ARoS Aarhus Kunstmuseum, Fuglsang Kunstmuseum, Lolland, Holstebro Kunstmuseum, Statens Museum for Kunst, København og Esbjerg Kunstmuseum.

Tone Bjordam (NO)

Den norske kunstner Tone Bjordam (f. 1975) er uddannet fra Kunstakademiet i Oslo i 2007. Hun arbejder med en lang række forskellige medier, bl.a. video, animation, fotografi, maleri, tegning

og skulptur. Bjordams værkpraksis er kendetegnet ved en dyb interesse i natur og videnskab, og hendes værker tager ofte form som iscenesatte eksperimenter, der udfoldes på både kunstens og naturens præmisses.

— Tone Bjordam har bl.a. udstillet på Stavanger Kunstmuseum, Tallinn Kunsthal, Kunsthal Charlottenborg, København, Kunstnernes Hus, Oslo og Islands Nationalmuseum. Bjordam bor og arbejder i Oslo.

Maj-Britt Boa (DK)

Den danske, autodidakte kunstner Maj-Britt Boa (f. 1963) arbejder både med skulptur, installation, video og foto – og gerne med flere af disse medier repræsenteret på en gang i større totalinstallationer. Med en uddannelse fra Københavns Universitet i teologi giver det umiddelbart god mening, at Boas værker ofte kredser om emner som tid, eksistens, religion og identitet. Hun tildele gerne beskueren en væsentlig rolle i oplevelsen af de multimediale værker – værker, hvor kroppen og sanserne sættes i spil.

— Maj-Britt Boa har udstillet i både ind- og udland, heriblandt på Stavanger Kunstbygning, Kingsgate Workshops Trust and Gallery, London, Kunsthal Charlottenborg, København, Horsens Kunstmuseum, Randers Kunstmuseum, Museum Sønderjylland – Kunstmuseet i Tønder og Esbjerg Kunstmuseum. Hun bor og arbejder i København.

Bosch & Flord (NL/DK)

Kunstner- og designduoen Bosch & Flord bestod af Rosan Bosch (f. 1969) og Rune Flord Jensen (f. 1966). Gruppen blev dannet i 2001 med det formål at arbejde med design, kunst og arkitektur i tværfaglige helhedsprojekter. Med et fælles udgangspunkt i kunstverdenen kredsedes deres projekter om kunstens sociale potentiale, og deres værker har ofte karakter af designobjekter, hvor selve funktionen spiller en væsentlig rolle. Deres værk-projekter blev således skabt med afsæt i brugerens/beskuerens fræden i en given social og rumlig kontekst.

— Gruppen valgte i 2011 at gå hver til sit og arbejder nu individuelt og på hver sin måde med kunst, arkitektur og design som integrerede størrelser. Sammen har de skabt innovative udsmyknings- og indretningsprojekter for bl.a. LEGO (2007 & 2010), Hjørning Hovedbibliotek (2008), IT-universitetet (2009), Fields (2010) og Coloplast (2009).

Mikkel Carl (DK)

Mikkel Carl (f. 1976) er uddannet fra det kongelige Danske Kunstakademi og har

desuden en Bachelorgrad i idéhistorie fra Aarhus Universitet. Udover at virke som kunstner

arbejder han også som både skribent og kurator. Som kunstner er Mikkel Carl interesseret i kunstteoretiske og samfundskritiske bevægelser, der forsøger at udfordre både kunstbegrebet og kunstinstitutionen. Ved at modificere hverdagsobjekter på nye måder reaktualiserer Carl avarthgadsen forsøg på at opbræve grænsen mellem liv og kunst.

— Mikkel Carl har siden sin afgang på kunstakademiet udstillet i både Danmark og udlandet, bl.a. i Kunstforeningen GI, Strand, København, AROS Aarhus Kunstmuseum, Caves Art Center, Taipei, Kunsthai Nord, Aalborg, Nordic Contemporary, Paris og Esbjerg Kunstmuseum. Han bor og arbejder i Sorø og København.

Claus Carstensen (DK)

Claus Carstensen (f. 1957) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1983. Mellem 1993 og 2002 var han professor samme sted. Hans værkerpraksis spænder over mange forskellige medier, bl.a. maleri, skulptur, tegning, performance, video, musik, fotografi og installation. Han var i 1980'erne en del af "de unge vilde" kunstnere, hvis værker kendetegnes ved deres ofte store format, ekspresive og ekscentriske udtryk samt deres voldsomme gestik.

— Carstensen har udstillet bredt i både ind- og udland, bl.a. på Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, Moderna Museet, Stockholm, AROS Aarhus Kunstmuseum, Statens Museum for Kunst, København, Randers Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum. Han har desuden kurateret flere udstillinger bl.a. 76 mindre udstillinger, der under navnet Shilboleth præsenterede hans private kunstsamling. Carstensen bor og arbejder i København.

Jesper Dalgaard (DK)

Jesper Dalgaard (f. 1974) er uddannet fra det Fynske Kunstakademi i 1995 og Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2001. Dalgaard har siden sin afgang fra kunstakademiet gjort sig bemærket med sine nøjsomme og konstruerede miniaturremodeller af Jerne planeter og post-apokalyptiske sci-fi landskaber, der med tiden er vokset til store skulpturer i størrelsesforhold 1:1. Værkernes ofte lange titler har karakter af fortællinger, der pirrer beskuerens forestillingssevne og fremmaner både dystopiske og utopiske fremtidsscenarier.

— Jesper Dalgaard har udstillet i både ind- og udland, bl.a. på Kunsthai Nord, Aalborg, Arken Museum of Modern Art, Ishøj, GI, Holtegaard, GI, Høje, Kastruppaarsamlngen, Stadsгалереј Kiel og Esbjerg Kunstmuseum. Dalgaard bor og arbejder i København.

Søren Dahlgaard (DK)

Søren Dahlgaard (1973) er uddannet fra Slade School of Fine Arts i London i 2002 og er netop nu i gang med at færdiggøre en praksisbaseret ph.d. på University of Melbourne. Dahlgaard, eller delkrigeren som han indimellem kalder sig, realiserer ofte sine værker som performative handlinger. Hans titler humoristiske og delvist absurde projekter vender det familiære og velkendte på hovedet og skaber nye realiteter og et alternativt syn på verden. Han er bl.a. kendt for sine *Dejportrætter*, hvor anonymiserede individer afbildes med dej, der glider ned over ansigtet.

— Dahlgaard har bl.a. udstillet på Tate Modern, London, Kosovos Nationalgalleri, Museet for Samtidskunst i Helsinki, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, Holstebro Kunstmuseum, AROS Aarhus Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum. Søren Dahlgaard bor og arbejder i København og på Sri Lanka.

Christian Dotremont (B)

Christian Dotremont (1922-1979) var en belgisk digter og kunstner. Han var især kendt for at kombinere lyrikken med kunsten i selkophundne tegn malet med sort blæk, også kaldet *logogrammer*. Sammen med bl.a. Asger Lorn var han medlen og medstifter af kunstnergruppen Cobra, hvor han, udover at være udvænet kunstner, også fungerede som organisator og koordinator. Dotremont kom via sit venskab med Lorn til Danmark, hvor han bl.a. blev tilknyttet Galerie Birch i København.

— I Danmark er Christian Dotremont repræsenteret på bl.a. Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, AROS Aarhus Kunstmuseum, Museum Lorn, Silkeborg, KUNSTEN Museum of Modern Art, Aalborg og BRANDT'S Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense.

Olafur Eliasson (IS/DK)

Den dansk-islandske kunstner Olafur Eliasson (f. 1967) debuterede fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1995 og etablerede kort tid efter sit atelier i Berlin. Atelelerer er siden vokset til et studio med ansatte arkitekter, teknikere og håndværkere. Hans kunstneriske praksis spænder bredt fra installation, skulptur og maleri til foto og film. Hans værker har ofte karakter af rumindgribende totalinstallationer, der aktiverer beskuerens sanser på en direkte og kropslig måde.

— Olafur Eliasson har siden 1997 haft omfattende soloudstillinger på fremtrædende museer og kunsthaller rundt om i verden, f.eks. på MoMA, New York, Tate Modern, London, Martin Gropiusbau, Berlin og Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk. Desuden har han realiseret utallige

projekter i det offentlige rum og står senest bag Cirkelbroen i København og Kirk Kapitals domicil Flørdenshus i Vejle. Eliasson modtog i 2004 Eckersberg Medaljen og i 2013 Thorvaldsen Medaljen. Han bor og arbejder i København og Berlin.

Rose-Lynn Fisher (US)

Den amerikanske kunstner Rose-Lynn Fisher (f. 1955) har en BFA fra Otis Art Institute i Los Angeles, Californien. Under sin uddannelse udviklede hun en interesse for geometriske mønstre – en interesse, der også i dag kendetegner hendes kunstneriske praksis. Hun arbejder primært med fotografiet som medium og forener gennem mikroskopiske studier af bl.a. tåter og bler det kunstneriske felt med en videnskabelig dimension.

— Rose-Lynn Fisher har udstillet i både USA og Europa, bl.a. på Palais de Tokyo, Paris, Bass Museum of Art, Miami, Portland Museum of Art, Portland Museum of Diaspora, Tel Aviv, Beward Museum of Art and Science, Melbourne, FL og Fowler Museum at UCLA, Los Angeles. Fisher bor og arbejder i Los Angeles, Californien.

Wilhelm Freddie (DK)

Den danske kunstner Wilhelm Freddie (1909-1995) betragtes i dag som en af de mest fremtrædende surrealister i Danmark. Han debuterede i 1929 som autodidakt kunstner på Kunsternes Efterårsudstilling og forlod samme år de naturalistiske malerier til fordel for surrealismen. Freddie's malerier vakte stor forargelse og opsigt i hans samtid på grund af motivernes seksuelle undertoner og hans radikale tilgang til maleriet. Han blev politianmeldt og fik sågar en hæftes Straf for sine "pornografiske udskjeliser", ligesom flere af hans værker blev konfiskeret af politiet.

— Wilhelm Freddie's værker indgår i dag i samlinger på mange danske museer, heriblandt Statens Museum for Kunst, København, AROS Aarhus Kunstmuseum, Museum Lorn, Silkeborg, Trapolt, Kolding og Esbjerg Kunstmuseum. Han var professor ved Kunstakademiet i København og har bl.a. modtaget Thorvaldsen Medaljen.

Ib Geertsen (DK)

Ib Geertsen (1919-2009) var en dansk maler, grafiker og billedhugger. Han er især forbundet med den konkret abstrakte malerkunst, som brød frem i slutningen af 1940'erne. Geertsen fik sit kunstneriske gennembrud på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1940. Han var i 1947 medstifter af kunstnerensamlutningen *Linien II* - en gruppeing af kunstnere, der med afsæt i den konkrete kunsts fokus på linie, flade, form og farve arbejdede for en folkelig og demokratisk kunst.

— Ib Geertsen er repræsenteret på mange danske kunstmuseer, heriblandt BRANDT'S Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, Statens Museum for Kunst, København, AROS Aarhus Kunstmuseum, Fuglsang Kunstmuseum, Lolland og Esbjerg Kunstmuseum. Geertsen har desuden lavet flere store udsmykningsarbejder på skoler, institutioner og sygehuse. Ib Geertsen har modtaget både Eckersberg Medaljen og Thorvaldsen Medaljen.

Nils Erik Gjerdewik (NO/DK)

Den dansk-norske kunstner Nils Erik Gjerdewik (1962-2016) flyttede som barn til Danmark, hvor han gik på H.C. Høiers malerskole fra 1982-83. I 1984 studerede han desuden et år på kunstakademiet i Prag. Gjerdewik arbejdede både med maleri, keramik, tegning og skulptur og er særligt kendt for sine non-figurative malerier, der udfordrer reglerne for den mere konventionelle malerigenre ved at blande forskellige abstrakte fornsprog.

— Nils Erik Gjerdewik udførte store udsmykningsopgaver for bl.a. Folketinget, Københavns Universitet, Amager og Operahuset. Gjerdewik er repræsenteret på bl.a. Statens Museum for Kunst, København, AROS Aarhus Kunstmuseum, Nasjonalgalleriet i Oslo, Malmö Konstmuseum, Horsens Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum. I 2002 blev han hædret med Eckersberg Medaljen.

Nikos Gyftakis (GR)

Den græske kunstner Nikos Gyftakis (f. 1981) studerede maleri og scenografi på kunstakademiet under Aristoteles Universitetet i Thessaloniki i årene 1999-2005. Han er desuden uddannet fra musikkonservatoriet i Athen og har studeret kunstteori på Stockholms Universitet. Gyftakis er især kendt for sine 'flydende malerier', hvor portrætter af både ham selv og andre er malet med bølgende, sammenhængende og bløde penselstrøg. Han skaber ved denne teknik illusionen af at malerierne er i konstant, nærmest flydende, bevægelse.

— Gyftakis har bl.a. udstillet på Tsichritzis Visual Arts Foundation, Athen, Art Wall, Athen, Glota Gallery, Nicosia, Bethanien, Berlin, Europa Parlamentet, Brussels og Tretyakovmuseet, Moskva. Han bor og arbejder i Athen.

Jørgen Haugen Sørensen (DK)

Jørgen Haugen Sørensen (f. 1934) er en af de mest anerkendte og betydningfulde danske billedhuggere. Allerede som 19-årig udstillede han sine første skulpturer på Charlottenborg, hvilket blev startskuddet til en lang og ydret produktiv karriere. Han er særligt kendt for sine meget

ekspresive, eksistentielle og sommetider brutale fremstillinger af både dyr og mennesker, ligesom døden ofte er et nærværende tema i hans værker. Haugen Sørensen har gennem de seneste 40 år boet i både Frankrig og Italien.

Haugen Sørensen har gennem sin karriere udstillet nationalt såvel som internationalt, bl.a. på Louisiana Museum of Modern Art, Humlebeek, Statens Museum for Kunst, København, Thorvaldsens Museum, København, Museo de Arte Moderna, Mexico City, Ny Carlsberg Glyptotek, København, San José Museum of Art, Californien og Esbjerg Kunstmuseum. Jørgen Haugen Sørensen er blevet hædret med både Eckersberg Medaljen og Thorvaldsen Medaljen.

Henry Heerup (DK)

Den danske billedkunstner Henry Heerup (1907-1993) var i årene 1927-32 studerende på Det Kongelige Danske Kunstakademi og deltog aktivt i det danske kunsterniljø fra 1930'erne og frem. Han var bl.a. medlem af kunstnersammen-slutningen CoBRA og bidragsyder til tidskriftet *Helikretsen*. Heerup arbejdede både med maleri, litografi, stenskuulptur, linoleumsnit, tegninger og de såkaldte "Skraldemodeller". Han var eksponent for en folkelig tilgang til kunsten og dyrkede det legende, spontane og tabulerende. — Henry Heerup deltog i løbet af sin karriere i mange forskellige udstillingsprojekter, ligesom han stod bag flere udsmykningsår. Efter hans død blev hans bo og værkler doneret til Rødovre Kommune, som opførte et museum til ham, Heerup Museum. Hans værker kan også findes på bl.a. Louisiana Museum of Modern Art, Statens Museum for Kunst, København, Randers Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum. Han blev hædret med Eckersberg Medaljen og desuden slået til Ridder af Dannebrog.

Jeppe Hein (DK)

Jeppe Hein (f. 1974) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1997 og fra Staatliche Hochschule für Bildende Künste – Städelschule i Frankfurt i 1999. Han er især kendt for sine store installationer, der udover at tage afsæt i rum og omgivelser, også involverer beskueren på en direkte og sansende måde. Værkerne er ofte tilføjlet et humoristisk twist og skaber rum for leg, sociale møder og eftertænkthed, der bryder med de vænte forestillinger om vores færden i de rum, der omgiver os.

Jeppe Hein er slået bredt igennem internationalt med udstillinger bl.a. på MoMA PS1, New York, Indianapolis Museum of Art, Neues Museum Nürnberg, ARKEN Museum of Modern Art, Ishøj, ARoS Aarhus Kunstmuseum og KØS Museum for Kunst i det Offentlige Rum, Køge. Hein bor og arbejder i Berlin.

Jörg Herold (D)

Jörg Herold (f. 1965) er uddannet fra Hochschule für Grafik und Buchkunst i Leipzig og Kunsthochschule Weisensee i Berlin. Herold beskriver sig selv som en "dokumentationsarkæolog" – en betænelse, der dækker over en afsøgning og efterforskning praksis. Som et resultat af såvel fysiske som imaginære rejser, skaber han både film, installationer og tegninger, der undersøger, hvordan historiske forbindelser opstår og den kulturelle hukommelse konstrueres.

Herold deltog i 1995 på Venedig Biennalen og på Documenta XI i Kassel i 1997. Han har bl.a. udstillet på Galerie EIGEN + ART Leipzig/Berlin, ZKM, Karlsruhe, Kunstmuseum Bern, Kunsthalle Rostock, Goethe Institutet, Paris, Museum der Bildenden Künste Leipzig og Kunstverein Bielefeld.

Louise Hindsgavl (DK)

Louise Hindsgavl (f. 1973) er en dansk kunstner der arbejder med keramik, porcelæn og stentøj. Hun dirigerede fra Designskolen Kolding i 1999. Inspireret af kokostenen har hun genfortolket den klassiske porcelænsfigur og skaber små narrativer i humoristiske, forvrængede, absurde og perverser tableauer. Gennem sine værker udfordrer og opdaterer hun således vores billede af den glansbilledagtige, traditionelle porcelænsfigur-geme. — Hindsgavl har bl.a. udstillet på Museum of Art and Design, New York, Trapshot, Kolding, Randers Kunstmuseum, Keaminkruseet, Grimmehus (GLAV), Middelfart og Skovgaardmuseet, Viborg. Louise Hindsgavl bor og arbejder i København.

Johannes Holbæk (DK)

Johannes Holbæk (1872-1903) studerede kort på Det Kongelige Danske Kunstakademi, inden han i 1893 opbevadede værker af bl.a. van Gogh og Gauguin. Denne skelsættende oplevelse sendte ham på en rejse til Frankrig, hvor han studerede på École des Beaux-Arts hos Jean-Léon Gérôme og Gustave Moreau. Særligt sidstævntes symbolistiske malerier fik stor betydning for Holbæks kunstneriske praksis. Han blev selv en del af den symbolistiske strømning og fordybede sig i tilværelsens åndelige dimensioner i værker, der kredsed om det ideelle og absolute.

Selvom Johannes Holbæk kun blev 30 år, er hans produktion, som domineres af tegninger, både helstøbt og omfættende. Han er i dag repræsenteret på bl.a. Museum Jorn, Silkeborg, Statens Museum for Kunst, København og Vejen Kunstmuseum.

Astrid Kruse Jensen (DK)

Den danske fotokunstner Astrid Kruse Jensen (f. 1975) er uddannet fra Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam i 2000 og Glasgow School of Art i 2002.

Hun arbejder med fotograferet i serier af billeder, der er stemningfulde og drømmagtige. Hun kredser om scene, der er menneskeforladte, eller mødet mellem natur og kultur. Tomheden i hendes billeder skaber ofte et uroevkende, gådefuldt og nærmest dystert nærvær, som forstås af, at fotograferne til tider er oplyst om natten, hvor mørket er altopsluttende. — Astrid Kruse Jensen har bl.a. udstillet på ARoS Aarhus Kunstmuseum, BRANDTS Museet for Fotokunst, Odense, J.F. Willumsen Museet, Frederiksun, Trapshot, Kolding, HEART Herning Museum of Contemporary Art, Skagens Museum, Fondazione Fotografa Moderna og Esbjerg Kunstmuseum.

Asger Jørn (DK)

Den danske billedkunstner Asger Jørn (1914-1973) opnåede international anerkendelse og berømmelse. Han blev undervist af maleren Martin Kaalund Jørgensen og debuterede med tre billeder på Frie Jyske Maleres udstilling i 1933. Arene herefter opholdt han sig meget i udlandet, bl.a. i Paris, hvor han i 40'erne langsomt udviklede den både ekspresive og spontant-abstrakte stil, der kendetegner ham. Jørn er særligt kendt for sit engagement i kunstnergruppen CoBRA, som han desuden var medstifter af i 1948. — Den største del af Asger Jørns værker kan opleves på Museum Jorn i Silkeborg. Han er desuden repræsenteret på bl.a. Statens Museum for Kunst, København, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebeek, AROS Aarhus Kunstmuseum, Randers Kunstmuseum, Museum Sønderjylland – Kunstmuseet i Tønder og Esbjerg Kunstmuseum.

Eske Kath (DK)

Den danske billedkunstner Eske Kath (1975) blev uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2003. Han har siden da haft et legeteknisk og unikt fornsprog, hvor stærke kontrastfyldte farver, giver associationer til bl.a. tegneserier, animation og computerspil. Denne klart definerede malemåde kontrasteres af værkernes motiver, hvor destruktive naturkræfter som tsunamier, vulkanudbrud eller jordskælv vender op og ned på verden.

Eske Kath har udstillet i både ind- og udland, bl.a. på AROS Aarhus Kunstmuseum, ARKEN Museum of Modern Art, Ishøj, Sammling Es!, When, Museo Nacional de San Carlos, Mexico City, KØS, Køge, Kunstforeningen GI, Strand, København og Viborg Kunsthall. Han var desuden blandt de danske kunstnere, der fik til opgave at udsmykke Frederik d. VIII's palæ. Eske Kath bor og arbejder i København og New York.

Ferdinand Ahm Krag (DK)

Ferdinand Ahm Krag (f. 1977) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi og opererer i sin

kunstneriske praksis med tegning, maleri og i de seneste år også 3D-animation. Værkerne har et særegent fornsprog, som undviger traditionelle værkkatégorier ved at kombinere det figurative og det abstrakte, det ekspresive og det analytiske. Samtidig blander han medierne, så hans tegninger ofte har karakter af maleri, mens malerierne besidder en grafisk, geometrisk klarhed.

Ferdinand Ahm Krag er professor på Det Kongelige Danske Kunstakademis Skole for Maleri og Billedbaseret Praksisser og har tidligere undervist på Det Jyske Kunstakademi og Kunst- og Designhøjskolen Bergen. Han fungerer desuden som skribent og kurator. Han er repræsenteret i samlingerne på Statens Museum for Kunst, København, Ny Carlsbergfondet og Randers Kunstmuseum. Han bor og arbejder i København.

Carl Krull (DK)

Carl Krull (f. 1975) er uddannet fra Jan Matejko-akademiet i Polen og San Carlos-akademiet i Mexico. Han arbejder med storskala-tegning, der på mange måder trods traditionelle opfatelser af, hvad tegning er. Ofte fylder hans værker det meste af en væg. Selve strengen er kernen i hans udtryk. Stregerne følger hen over papiret, så motivet får et topografisk og næsten skulpturelt præg, der minder om naturfænomener som eksempelvis årringe i træer og støvminer i vand.

Carl Krull har udstillet på bl.a. AROS Aarhus Kunstmuseum, J.F. Willumsen Museet, Frederiksun, Museo del Caribe, Colombia, Kunsthall Aarhus, Norrkøping's Konstmuseum og Charlottenborg Kunsthall. Han bor og arbejder i København.

Thorbjørn Lausten (DK)

Den danske kunstner Thorbjørn Lausten (f. 1945) debuterede som kunstner i 1966 og anses som en pioner indenfor dansk lyskunst. Han har rødder i konstuplivtvisnen og den konkrete kunst, og var desuden en af de første kunstnere i Danmark udforskede feltet mellem kunst, videnskab og teknologi. Lausten har en gennemgående interesse for matematiske principper og geometriske former, og hans værker bygges ofte op omkring forholdsvs enkle systemer, der synes styret af en vis tilfældighed.

Thorbjørn Lausten er repræsenteret i flere museumsamlinger og har bl.a. udstillet på ZKM, Karlsruhe, Museum am Ostwall, Dortmund, ARKEN Museum of Modern Art, Ishøj, Statens Museum for Kunst, København, Fuglsang Kunstmuseum, Lolland, Randers Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum. Han modtog i 1996 Eckersberg Medaljen. Lausten bor og arbejder i Guldborg på Falster.

Christian Lemmerz (DE/DK)

Den tyskfødte kunstner Christian Lemmerz (f. 1959) er uddannet fra Accademia di Belle Arti di Carrara i Italien og Det Kongelige Danske Kunstakademi i København. Han var i 1980'erne medstifter af *Værkstedet* Værtst med bl.a. Michael Kvium, Erik A. Frandsen og Lars Nørgaard. Lemmerz arbejder i mange medier, men fælls se for hans samlede værkproduktion er en filosofisk interesse for menneskets grundvilkår. Døden er ofte et tema i Lemmerz' værker, der kredser om 'memento mori'-motive i et formsprog, der har klare referencer til klassiske udtryk.

Christian Lemmerz har udstillet i både ind- og udland, bl.a. på ARoS Aarhus Kunstmuseum, Stovanger Kunstmuseum, Fauschou Beijing, Statens Museum for Kunst, København, Horsens Kunstmuseum, DCA Gallery, New York, KUNSTEN Museum of Modern Art Aalborg og Esbjerg Kunstmuseum. Han bor og arbejder i København og Pietrasanta.

Roy Lichtenstein (US)

Roy Lichtenstein (1923-1997) var en amerikansk maler og grafiker, der først og fremmest er kendt for sine pop art-værker. Inspireret af tegneserier malede Lichtenstein med sikker kompositorisk hånd trykkelige og ofte dramatiske scener fra populærkulturen, som dermed blev indsat i en ny kunstnerisk og museal sammenhæng. På den måde var han med til at udfordre gængse genreinddelinger og traditionelle opfattelser af, hvad der er vigtigt som motiv for kunsten.

Lichtenstein var en af de absolut ledende figurer indenfor pop art og er repræsenteret i samlinger over hele verden. Heriblandt kan nævnes MoMA, New York, Tate, London, The Art Institute of Chicago, The National Gallery of Art, Washington D.C., Museum Ludwig, Köln, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebeak og Guggenheim Museum, New York.

Ann Lislegaard (NO/DK)

Ann Lislegaard (f. 1962) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi. Hun er især kendt for sine eksperimenterende og visionære 3D-animationer, inspireret af temaer og fortællinger, der er hentet i science fiction-kulturen. Hendes rumlige videoanimationer tager beskueren med på en rejse til andre verdener meget lig den verden, vi kender – her er alt bare ikke helt, som det plejer at være. I disse nye, parallelle og drømmeagtige universer er gængse konventioner vendt på hovedet til fordel for nye identiteter og strukturer.

Ann Lislegaard har udstillet over hele verden, bl.a. på Museum of Contemporary Art Detroit, Tel Aviv Museum, Kyoto Art Center, The

Henry Art Museum, Seattle, Moderna Museet, Stockholm, Det Nationale Fotomuseum, København og Esbjerg Kunstmuseum. Hun repræsenterede desuden Danmark ved Venedig Biennalen i 2005 sammen med Eva Koch, Gitte Villensen, Joachim Koester og Peter Land. I 2015 modtog hun Eckerberg Medaljen. Lislegaard bor og arbejder i København og New York.

Jens Lund (DK)

Jens Lund (1971-1924) var en dansk tegner, maler og grafiker, i Danmark var han elev af Axel Hou og Jens Jensen Egeberg. Han studerede desuden under Tony Robert-Fleury i Paris. Her mødte han åndsbeslægtede kunstnere og rejste i de følgende år rundt i Europa. Lund arbejdede primært med sort-hvide tuschtegninger – med organiske og ornamenterede motive af bl.a. skove og blomster. Han blandede således det figurative med art nouveau-arabesker og er siden blevet anset som en af forløberne for surrealismen.

Axel Lund er især velrepræsenteret i Vejen Kunstmuseums samling, som fik doneret hans livsværk efter kunstnerens død i 1924.

Paul McDewitt (GB)

Paul McDewitt (f. 1972) er født i Troon, Skotland og er uddannet ved Chelsea College of Art i London. Han arbejder med en række forskellige medier, bl.a. tegning, skulptur, video og performance. McDewitt er generelt interesseret i kunstens historie og i at genfortolke bl.a. motiverne og ikonografien, der kendetegnede det 19. århundredes kunst. Han henter bevidst inspiration i graffiti, tegneserier og collage for på den måde at udfordre og dekonstruere de hierarkier, der ellers vækker kunsthistorien. Paul McDewitt har udstillet på anerkendte gallerier over det meste af Europa, bl.a. Galerie Martin van Zomeren, Amsterdam, Stephen Friedman Gallery, London, Sommer & Kohl, Berlin og Martin Asbæk Gallery, København. Han bor og arbejder i London og Berlin.

Anton Melbye (DK)

Anton Melbye (1818-1875) var en dansk billedkunstner og fotograf. Melbye fulgte kun undervisningen på kunstakademiet i et år og modtog i stedet vejledning fra C. W. Eckersberg. Han ville være skibsmaler og fik efter 1840 mulighed for at følge et større sejlshib på togt. Dette var begyndelsen på en malerisk karriere, hvor rejser, særligt til 595, var en væsentlig del af hans liv. Kendetegnende for Melbys værkpraksis var hans overvejende romantiske billeder, ofte med dramatiske lys- og vjefæfeter.

Anton Melbye er repræsenteret i flere museumsamlinger, bl.a. Statens Museum for Kunst,

København, Skagens Museum, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense Museum, Jom, Silkeborg og Thorvaldsens Museum, København.

Richard Mortensen (DK)

Richard Mortensen (1910-1993) var maler og grafiker, der også virkede som professor ved Det Kongelige Danske Kunstakademi. Han regnes for en hovedskikkelse inden for den konkrete kunst. I 1934 var han medstifter af kunstneresammenslutningen *Linien*, der i rt producerede og udviklede den abstrakte og surrealistiske kunst i Danmark.

Mortensen er særlig kendt for sine tidlige spontant-ekspressive værker, der var inspireret af surrealismens automattegning, og for sine senere abstrakte, nonfigurative kompositioner.

Richard Mortensen er repræsenteret i museumsamlinger både nationalt og internationalt. Heriblandt kan nævnes Museo Español de Arte Contemporáneo, Madrid, Museo Nazionale d'Art Moderne, Paris, Nationalmuseum, Stockholm, Nasjonalgalleriet, Oslo, Statens Museum for Kunst, København, Ny Carlsberg Glyptotek, København, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebeak og Esbjerg Kunstmuseum.

Sirous Namazi (IRA/SE)

Den iransk-født kunstner Sirous Namazi (f. 1970) færdigjorde i 1998 sin uddannelse fra kunstakademiet i Malmø. Han arbejder i forskellige medier med skulptur og installation som omdejningspunkt. Namazi genbruger genstande og objekter, der allerede har fjært et formål, og sætter dem sammen i nye kompositioner, som ændrer deres funktion og betydning og dermed også beskuerens oplevelse af dem. Hans værker fortæller historier om mennesker og kulturer, ligesom de ofte forholder sig til aktuelle emner i samfundsdæbatten.

Sirous Namazi repræsenterede sammen med Jacob Dahlgren Sverige på Venedig Biennalen 2007. Han har bl.a. udstillet på bl.a. Moderna Museet, Stockholm, Lunds Konsthall, Fundació Joan Miró, Barcelona, Karlskrona Konsthall, Vårbergs Konsthall og Musée d'Art Moderne, Saint-Etienne. Namazi bor og arbejder i Stockholm.

Palle Nielsen (DK)

Den danske tegner og grafiker Palle Nielsen (1920-2000) blev uddannet fra Kunsthåndværkerskolen i København. Eric Clemmensen, malerskole og Det Kongelige Danske Kunstakademi. Han er særlig kendt for sine serier af sort-hvide træ- og linoleumsnit, forestillende dystopiske og drømmeagtige scener af storbyen og dens mennesker. Der er ofte noget lidlevarende ved stemningen i Palle Nielsens billeder – som om noget katastrofalt erten er under opsejling eller lige er nærdt.

Palle Nielsen producerede en stor mængde grafik, som i dag kan opleves på mange danske museer, bl.a. ARoS Aarhus Kunstmuseum, Kasturpårdsamlingen, Fuglsang Kunstmuseum, Lolland, Vejle Kunstmuseum, Køge Museum for Kunst i det Offentlige Rum, Køge og Esbjerg Kunstmuseum.

Erik Ortvad (DK)

Erik Ortvad (1917-2008) var maler og tegner og havde sin debut på Kunstneres Efterårsudstilling i 1935. Ortvad var som mange andre kunstnere i sin samtid inspireret af de nye kunstneriske strømninger fra ind- og udland, særligt Paris. Han var især optaget af surrealismen. Ortvad brød dog med den surrealistiske retning i 1940'erne og bevægede sig over i en mere spontan-ekspressiv stil. I årene herefter begyndte han under synonymer *Enrico* at tegne satiriske og humoristiske tegninger for dag- og ugeblade. I dag kan Erik Ortvads værker opleves på både MoMA, New York, Museum Jom, Silkeborg, Statens Museum for Kunst i København, ARoS Aarhus Kunstmuseum, Bornholms Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum.

Fabrizio Plessi (IT)

Fabrizio Plessi (f. 1940) studerede på *Accademia di Belle Arti* i Venedig, hvor han senere blev professor. Han debuterede i 1970 på Venedig Biennalen og har siden da arbejdet i mange forskellige medier såsom installation, videokunst, tegning, performance og skulptur. Centret for hans værkpraksis er temaet *vand* og dets aketyfiske kvaliteter. Han betragtes som en af pionererne inden for italiensk videokunst, hvor han var den første til at anvende tv-monitorer som en integreret del af værkerne.

Plessi har udstillet i store dele af verden, bl.a. Guggenheim, New York, Museum Ludwig, Köln, Fundació Joan Miró, Barcelona, Palazzo della Ragione, Padova, La Llotja, Palma de Mallorca og MoCA, San Diego. Han har desuden deltaget på Documenta i Kassel og flere gange på Venedig Biennalen. Fabrizio Plessi bor og arbejder i hhv. Venedig og Palma de Mallorca.

Nikolaj Redke (DK)

Den danske kunstner Nikolaj Redke (f. 1969) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1995. Hans værkpraksis kan være svær at kategorisere, da han arbejder med mange forskellige medier såsom land art, fotografi, installation og performance. Fælles for Redkes værker er dog en konceptuel kerne, som i hans værker forbindes med den næsten følelsesladede dimension, der ikke normalt forbindes med konceptkunsten.

—— Nikolaj Recke har udstillet flere steder i ind- og udlænd, heriblandt Statens Museum for Kunst, København, Nikolaj Kunsthall, København, Høstebro Kunstmuseum, BRANDTS Museum for Fotokunst, Odense, Total Museum of Contemporary Art, Seoul, CCA Museum, Tokyo, AKO5 Aarhus Kunstmuseum og Randers Kunstmuseum.

Tobias Rehberger (DE)

Den tyskfødte kunstner Tobias Rehberger (f. 1966) er uddannet fra Städelschule i Frankfurt, hvor han i dag er professor. Han arbejder i krydsfeltet mellem design, arkitektur og kunst. Gennem sine værker rejser Rehberger spørgsmål om kunst og ikke-kunst og om, hvilken rolle kunstneren spiller i selve værkproduktionen. Hans værker har ofte en funktion eller et formål, og han er netop interesseret i at undersøge de mekanismer, der opstår i samspillet mellem de visuelle og funktionelle aspekter af kunsten.

—— Tobias Rehberger har udstillet flere steder i Europa, bl.a. på Moderna Museet, Stockholm, Kunsthalle Basel, Whiteschapel Gallery, London, Museum Friedericianum, Kassel, Schirn Kunsthalle, Frankfurt, Museum für Neue Kunst, Karlsruhe, Sprengel Museum, Hannover og Esbjerg Kunstmuseum. Rehberger modtog i 2009 Den Gyldne Løve for bedste kunstner på Venedig Biennalen.

Alexis Rockman (US)

Alexis Rockman (f. 1962) er en amerikansk samtidskunstner, uddannet fra School of Visual Arts i New York. Hans visuelt slående malerier foresætter ofte scener fra naturen – dog ikke, som den ser ud i dag, men i en nær fremtid, hvor klimatorændinger og genetisk manipulation har ændret evolutionens gang. Rockman er inspireret af både naturhistorie og science fiction og har bl.a. bidraget til den visuelle produktion af den Oscar-vindende film *Life of Pi*.

—— Alexis Rockman har udstillet internationalt siden 1989, bl.a. på Smithsonian American Art Museum, Washington D.C., MOMA PS1, New York, Kunsthallo Wien, The Institute of Contemporary Art, Boston, Whitney Museum of American Art, New York, Museum of Fine Arts, Boston, Baldwin Gallery, Aspen og Brooklyn Museum, New York. Han bor og arbejder i New York, USA.

Troels Sandegård (DK)

Den danske kunstner Troels Sandegård (f. 1979) dirigerede fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2007. Sandegård tillgår kunsten på både videnskabelige og æstetiske præmisser og undersøger på konceptuel vis, hvorledes naturlige materialer og substanser lader sig visualisere på forskellig måder og i forskellige kontekster.

Hans værkpraksis kan ses som videnskabelige og æstetiske eksperimenter, der kan flytte vores forståelse af kroppen og livet generelt.

—— Sandegård har bl.a. udstillet på Randers Kunstmuseum, Kunstforeningen CI, Strand, København, Museet for Samtidskunst, Roskilde, Kunsthall Charlottenborg, København, Den Frie Udstillingsbygning, København, Overgaden Institut for Samtidskunst og Esbjerg Kunstmuseum. Troels Sandegård bor og arbejder i Turby og København.

Nina Saunders (DK/GB)

Den dansk-fødte kunstner Nina Saunders (f. 1958) er uddannet i Fine Art and Critical Studies fra Central St Martin's College London i 1991. Saunders har en fascination af det efterladte og glømte. Hun finder historier, personligheder og sindsstemninger i ting og objekter, som hun transformerer til overraskende, foruroligende og humoristiske skulpturer og installationer. Som oftest er det møbler hun transformerer – møbler, der i sig selv indeholder lag af betydning og associationer, som hun gennem sit indgreb fremhæver og fortæller videre på.

—— Nina Saunders har bl.a. udstillet på KUNSTEN Museum of Modern Art, Aalborg, Nikolaj Kunsthall, København, Horsens Kunstmuseum, Museo Poldi Pezzoli, Milano, SKMU Sørlændts Kunstmuseum, Kristiansand, KØS Museum for Kunst i det Offentlige Rum, Køge og Esbjerg Kunstmuseum. Hun bor og arbejder i København.

Peter Nansen Scherfig (DK)

Peter Nansen Scherfig har en MA i Studio Art fra New York University og er desuden uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1994. Scherfig er oplagt af rum – af rummets sociale og politisk ladede betydninger såvel som måden, hvorpå rum i konkret forstand konstrueres og sanses. Med inspiration hentet i kunstens historie forsøger, vider og perspektiverer han forskellige rumlige fænomener. Dermed får beskueren i en vis forstand mulighed for at forholde sig til rummet udefra og sanse selve det fænum, at alle de rum, vi færdes i, i virkeligheden er en konstruktion.

—— Peter Nansen Scherfig har udstillet på bl.a. Kunstforeningen CI, Strand, København, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, Gallery Brooklyn Front, New York, Den Frie Udstillingsbygning, København, Overgaden, København og Esbjerg Kunstmuseum. Scherfig bor og arbejder i København og Berlin.

Lotte Rose Kjær Skau (DK)

Lotte Rose Kjær Skau (f. 1984) har en MA i Ivdkunst fra London College of Communication. Hun arbejder med forskellige medier såsom skulptur,

video og digitalt maleri, hvor hun anvender nogle af de nyeste teknologier. Hun er inspireret af såvel musik, kultur, teknologi, kybernetik som ritualer, gestikker og kulturelt funderede traditioner. Hun er oplagt af, hvordan det fysiske og det digitale rum fusionerer, og hvordan vi oplever verden og vores omgivelser digitalt.

—— Lotte Rose Kjær Skau har udstillet både i ind- og udlænd, heriblandt Manchester Contemporary, Kunstforeningen CI, Strand, København, Kunsthall Charlottenborg, København, FELT, Bergen, Galleri Nicolai Wallner, København og IMT Gallery, London. Hun bor og arbejder i København.

Christian Skeel (DK)

Christian Skeel (f. 1956) er en dansk billedkunstner og komponist, som er uddannet fra både malerskolen og arkitektskolen under Det Kongelige Danske Kunstakademi. Han har siden 1984 samarbejdet med kunstneren Morten Skriver om værker i krydsfeltet mellem naturvidenskab og billedkunst. Christian Skeels værkpraksis er tæt knyttet til forskellige videnskabelige emner, ligesom hans værker også tager udgangspunkt i beskueren og vores sanser – hos Skeel bliver kunsten således et rum for erkendelse af både sig selv og verden.

—— Christian Skeel har udstillet både alene og sammen med Skriver på bl.a. Kiasma, Helsinki, Rønnebakskolen, Næstved, Niels Bohr Institutet, København, Kunsthall Charlottenborg, København, Trapolt, Kolding, Kulturfabrikken, Stockholm, Ny Carlsberg Glyptotek, København og Esbjerg Kunstmuseum. Han bor og arbejder i København.

Bosco Sodi (MEX)

Den mexicanske kunstner Bosco Sodi (f. 1970) har både studeret og arbejdet i Mexico City, Paris, Barcelona og Berlin. Sodi arbejder med maleriet som medium og er især kendt for sine pastose malerier i store formater, som på én gang er både enkle og komplekse. Hans værker komponeres ofte med en blanding af pigment, savsmuld, træmasse, naturlige fibre og lim, der fører i en proces, som får overfladen til at krakelere. På den måde lader han bevådt tilfældet råde, så materialemes gensidige påvirkning bliver medbestemmende for det færdige billede.

—— Bosco Sodi har bl.a. udstillet på Museum of Visual Arts (MAV), Santiago, SCAI The Bathroom, Museo Anahuacalli, Mexico City, Museo de Arte de Ponce, Puerto Rico, The Bronx Museum, New York og Palazoa Fortuny, Venedig. Han bor og arbejder i dag i Mexico City.

Rainer Splitt (DE)

Den tyske kunstner Rainer Splitt (f. 1963) er uddannet fra HBK Braunschweig, Ecole des Beaux Arts i Nîmes og School of Visual Art i New York. Han

er især kendt for sine "hædle værker", der består i, at han hælder lak i ofte klare farver ud på gulvet, jorden eller i specialfremstillede kasser. Splitts værker er ofte stedspecifikke, da malingerne forløb og form bestemmes af rummets beskaffenhed. Hans værker berører sig i krydsfeltet mellem maleri, skulptur og installation, ligesom der ligger noget performativt i selve "hædle-handlingen".

—— Rainer Splitt har bl.a. udstillet på Kunstmuseum Celle, Kunstraum Neue Kunst, Hannover, Georg Kolbe Museum, Berlin, Staatliches Museum, Schwerin, Stark Gallery, New York og Museum Langmat, Baden. Splitt bor og arbejder i Berlin.

Thomas Struth (DE)

Thomas Struth (f. 1954) er en hovedsageligt inden for fotokunst. Han er uddannet inden for maleri på Kunstakademie Düsseldorf under bl.a. Gerhard Richter. Men med en øget interesse i fotograferet begyndte han i 1976 på en nyopstartet fotolinje, drevet af Bernd og Hilla Becher. Struths værker er karakteriseret ved overordelige farver og en ekstrem detaljerigdom i ofte meget store formater. Og han er bl.a. kendt for sine museumsfotografier og familieportrætter.

—— Thomas Struth har udstillet på museer og gallerier over hele verden, heriblandt Moody Center for the Arts, Houston, Museum Folkwang, Essen, Metropolitan Museum of Art, New York, Hamburger Kunsthalle, Minskeng Art Museum, Beijing, Brooklyn Museum of Art, New York, National Museum of Modern Art, Kyoto og Louisiana Museum of Modern Art, Humlebeæk. Struth bor og arbejder i Berlin og New York.

Margrete Sørensen (DK)

Den danske billedkunstner Margrete Sørensen (f. 1949) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedhugger-skole under Gottfried Eckhoff og Svend Wiig Hansen i 1975. Udgangs-punktet for hendes værker er konstruktivismen, og hun var bl.a. en del af kunstner-sammenslutningen Ny Abstraktion. Med udgangspunkt i ofte præfabrikerede materialer arbejder hun med geometriske strukturer i store serielle opbygninger, der indtager rummet som en samlet installation. —— Margrete Sørensen har bl.a. udstillet på HEART Henning Museum of Contemporary Art, Odrupgaard, Charlottenlund, Kunstnerhus, Hamborg, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, Den Frie Udstillingsbygning, København og Esbjerg Kunstmuseum. Hun modtog i 1997 Eckersberg Medaljen.

Keith Tyson (GB)

Keith Tyson (f. 1966) er uddannet fra Barrow-in-Furness College of Engineering, Carlisle College of

Art og University of Brighton. Han arbejder med en række forskelligartede medier, bl. a. maleri, tegning og installation. Fælles for hans værkpraksis er dog en videnskabelig og eksperimentel tilgang til kunst, tegning og installation. Fælles for hans værkpraksis er dog en videnskabelig og eksperimentel tilgang til kunst, tegning og installation. Fælles for hans værkpraksis er dog en videnskabelig og eksperimentel tilgang til kunst, tegning og installation.

Keith Tyson har udstillet på museer og gallerier over det meste af verden, heriblandt Whitney Museum of Contemporary Art, New York, Stockholm Konsthall, Kunsthallo Wien, Pace Gallery, New York, Kunstalle zu Kiel, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk og Tate Britain, London. Tyson bor og arbejder i London.

Kirstine Vaaben (DK)

Den danske kunstner Kirstine Vaaben (f. 1963) er uddannet fra Danmarks Designskole og Det Kongelige Danske Kunstakademi. Hun arbejder i en række forskellige medier som skulptur, tegning, collage og foto. Kirstine Vaaben er optaget af naturens mange strukturer, mønstre og vækstprincipper, som også afspejles i hendes værker, der ofte er meget organiske. Hun bearbejder naturens egen orden, regler og æstetik, når hun f.eks. laver atræk på planter, der sidenhen støbes i både bronze, gips, ler og voks.

Kirstine Vaaben har bl. a. udstillet på Kunsthall Charlottenborg, København, Vejen Kunstmuseum, Trapholt, Kolding, Bomuldsfabriken Kunsthall, Arenalí, Malmb Konsthall, DCA Gallery, New York og KØS Museum for Kunst i det Offentlige Rum, Køge. Hun bor og arbejder i København.

Margit Vasby (DK)

Margit Vasby (1941) er en dansk kunstner, der primært beskæftiger sig med grafik, maleri og tegning. Hun er uddannet hos Henry Luckow Nielsen på Frederiksberg og Johnny Friedländer samt S. W. Hayter (Atelier17) i Paris. Vasby arbejder i krydsfeltet mellem figurativ og abstraktion. I sine senere malerier gengiver hun f.eks. forskellige steder i det Københavnske byrum, hvor hun synes at have stillet skarpt på enkelte detaljer, mens de øvrige omgivelser står sløret hen.

Margit Vasbys værker indgår i flere museale samlinger, heriblandt Kaststrupgådsamlingen, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, HEART Herning Museum of Contemporary Art, AROS Aarhus Kunstmuseum og Esbjerg Kunstmuseum.

Victor Vasarely (HU/FR)

Den ungarsk-franske kunstner Victor Vasarely (1906-1997) anses i dag som grundlægger af

Op Art-bevægelsen – en abstrakt kunstrething, der beskæftiger sig med optiske fenomener.

Vasarely skabte visuelle dybdelusioner gennem nancerede, grafiske farvekombinationer – en tilgang til kunsten, der er matematisk, videnskabelig og eksperimenterende både i tanke, form og udtryk. Vasarelys værkpraksis omfatter både tegning, grafik, skulptur, maleri og design.

Victor Vasarely har udstillet over det meste af verden, ligesom hans værker i dag indgår i mange museale samlinger, heriblandt MoMA, New York, Guggenheim, New York, Tate, London og The Art Institute of Chicago. Der findes ligeledes tre museer i Ungarn og Frankrig, der er dedikeret til Victor Vasarelys kunst.

James Welling (US)

James Welling (f. 1951) er en amerikansk postmoderne kunstner, der primært arbejder med fotografi. Han blev i 1974 uddannet fra California Institute of the Arts, hvor han bl. a. studerede hos John Baldessari. Welling udviklede under sin uddannelse en interesse for mediet som medie, og han har siden eksperimenteret med netop fotografiet og alle dets tekniske muligheder. I sine værker kombinerer han ofte undersøgelser af det visuelle udtryk og eksperimenter med alternative fremkaldeteknikker og farveundersøgelser.

Welling har udstillet over det meste af verden, bl. a. The Art Institute of Chicago, Fotomuseum Winterthur, Schweiz, University Museum of Contemporary Art, UMASS Amherst, Museum of Contemporary Art, Los Angeles, The Metropolitan Museum of Art, New York, The Wexner Center of the Arts, Columbus, Kunsthallo Bern og Baltimore Museum of Art.

Svend Wiig Hansen (DK)

Svend Wiig Hansen (1922-1997) var en dansk billedhugger, maler og grafiker, uddannet ved Det Kongelige Danske Kunstakademis billedhuggerskole i København. Han debuterede i 1946 på Kunsternes Efterårsudstilling med skulptur og arbejdede først senere med maleri og grafik. Wiig Hansen centrerede sin kunstneriske praksis om mennesket og menneskefiguren og regnes for en af dansk kunsts mest markante eksistentialister. Svend Wiig Hansen står bag flere monumentale værker i det offentlige rum, herunder den 9 meter høje skulpturgruppe *Mennesket ved Havet* på Sædlig Strand ved Esbjerg.

Svend Wiig Hansens værker kan opleves på mange museer, heriblandt Statens Museum for Kunst, København, Museum Sønderjylland – Kunstmuseet i Tønder, AROS Aarhus Kunstmuseum, HEART Herning Museum of Contemporary Art, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, KUNSTEN Museum of Modern Art Aalborg og Esbjerg Kunstmuseum.

Mogens Zieler (DK)

Mogens Zieler (1905-1983) var en dansk maler, tegner og grafiker, uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1932. Her var han elev af bl. a. Karl Larsen og Harald Giersing, og især sidstnævnte fik stor betydning for hans kunstneriske udtryk. Han udstillede første gang i 1926 på Kunstnernes Efterårsudstilling og var senere medlem af både Høstudsstillingen og Decembristerne. Mogens Zieles stil er letgenkendelig – han opdykkede sin egen primitive og hængende tydelig inspiration i både kubismen og den tidlige middelalderkunst.

Zieler er repræsenteret i mange danske museumsamlinger, heriblandt Horsens Kunstmuseum, AROS Aarhus Kunstmuseum, Vejle Kunstmuseum, Statens Museum for Kunst, København, BRANDTS Museum for Kunst og Visuel Kultur, Odense, Kaststrupgådsamlingen, Museum Jørn og Esbjerg Kunstmuseum.

Peter Zimmermann (DE)

Peter Zimmermann (f. 1956) er en tysk billedkunstner, uddannet fra Staatliche Akademie der Bildenden Künste i Stuttgart i 1984. Zimmermann beskæftiger sig primært med maleri, men tilgår det på en både traditionel og konceptuel vis. Han er især kendt for sine digitale bearbejdelser af bogomslag, udstillingskataloger, fotografier o.lign., som han modificerer og genskaber i en ny abstrakt form. Zimmermanns værker skabes hovedsageligt i epoxy i klare farver, hvilket giver værkerne et flydende og skinnende udtryk.

Peter Zimmermann har bl. a. udstillet på Columbus Museum of Art, Kunsthallo Nürnberg, OMR Gallery, Mexico City, Galerie Max Weber Six Friedrich, München, Kunstmuseum Bonn, Museum für Moderne Kunst, Frankfurt og Esbjerg Kunstmuseum.

Troels Aagaard (DK)

Troels Aagaard (f. 1970) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2004. Han arbejder primært med maleri, hvor han undersøger og bryder materialets traditionelle to-dimensionnalitét, så malerierne snarere får karakter af skulpturelle objekter, der indtager beskuerens rum. På grund af de rumlige forskydninger indeholder Aagaards værker ofte et element af overraskelse, for alt er ikke altid, som det ser ud...

Troels Aagaard har bl. a. udstillet på Kunsthall Charlottenborg, København, Den Frie Udstillingsbygning, København, Kunsthal Nord, Aalborg, Rander's Kunstmuseum, Kaststrupgådsamlingen og Esbjerg Kunstmuseum. Han står desuden bag flere udsmykningsopgaver. Han bor og arbejder i København.

Gunnar Aagaard Andersen (DK)

Gunnar Aagaard Andersen (1919-1982) er uddannet fra Kunståndværkerskolen (1939) og Det Kongelige Danske Kunstakademi (1946). I begyndelsen af sin kunstneriske karriere arbejdede han primært med tegning, grafik og maleri. Siden rettede han også fokus mod mere skulpturelle udtryk og står desuden bag flere udsmykningsarbejder rundt omkring i landet. Hans tidlige værker var inspireret af realismen, men han udviklede under studier i Paris en forkærlighed for den konkrete abstrakte kunst og dannede bl. a. kunstnergruppen *Limlen II* sammen med ligesindede kunstnerkolleger.

Gunnar Aagaard Andersens værker kan i dag opleves i flere museale samlinger i hele Danmark, heriblandt Statens Museum for Kunst, København, AROS Aarhus Kunstmuseum, KØS Museum for Kunst i det Offentlige Rum, Køge, Trapholt, Kolding og Esbjerg Kunstmuseum. Han var professor ved Kunstakademiet i København og har modtaget både Eckersberg Medaljen og Thorvaldsen Medaljen.

Hæftet er udgivet i forbindelse med udstillingen

Wunderkammer 1 – flydende form

06.10.2018-17.03.2019

UDSTILLING

Koncept og projektledelse: Christiane Finssen, Inge Merete Kjeldgaard

Kuratering: Tomas Bohr, Christiane Finssen, Inge Merete Kjeldgaard

Forsøgsopstillinger: Anders Andersen, Alexis Duchesne, Erik Hansen, Tomas Bohr

Videoptagelser af eksperimenter: Barbara Bohr

Udstillingsarkitektur: Christiane Finssen, Inge Merete Kjeldgaard

Organisering: Birgitte Ørom

Fornidling: Christiane Finssen, Inge Merete Kjeldgaard

Undervisning og workshops: Birgitte Ørom, Diana Boholm

PR: Christiane Finssen

Udstillingsopbygning: Lean Pedersen i samarbejde med Jens Ytzen ApS, Tjæreborg Malerforretning.

Musikhuset Eshjerg

Belysning: Lumiere, Lindpro, Eshjerg Kommune

Teknik: Erik Hansen DTU, Nikolaj Thorsen Musikhuset Eshjerg i samarbejde med WUAV

Gratisk profil: Rasmus Eckardt, Anne Løtte Grønbæk

PUBLIKATION

Redaktion: Christiane Finssen, Inge Merete Kjeldgaard

Værftfortegnelse: Cecilie Lykkegaard Nielsen

Foto: omslag: @Ferdinand Alm Krag; p. 2: 14-15, 22-23, 26-27. @Barbara Bohr; p. 6: @Erik Hansen; p. 10-11,

p. 18-19: Alexis Duchesne og Tomas Bohr; p. 13: Bosch og Florid @Magnesium, Roy Lehtenstein @Kunsten

Museum of Modern Art Aalborg; @Rose-Lynn Fisher og Craig Krull Gallery/ Los Angeles; p. 17: @Alexis

Rockman, @Tone Bjordam, @Ivar Eliasson: Thilo Frank/Studio Olafur Eliasson @Olafur Eliasson; p. 21:

@Frabrizio Plessi og Beck & Eggeling International Fine Art Duesseldorf/Vienna, @Sirous Namazi og

Galerie Nordenhake Stockholm/Berlin, Richard Mortensen @Torben E. Meyer og Eshjerg Kunstmuseum;

p. 25: @Keith Tyson, @Troels Aagaard, William Anastasi @Torben E. Meyer; p. 29: Bosco Sodi @Galerie

EIGEN + ART Leipzig/Berlin, @Cari Krull, @Per Morten Abrahamsen

Layout: Rasmus Eckardt og Anne Løtte Grønbæk

Tryk: Sangill Grafisk

Oplag: 2000

ISBN 978-87-89311-41-8

Trykt i Danmark 2018

© 2018 Eshjerg Kunstmuseum, kunstnere, forskere, forfattere og fotografer

Eshjerg Kunstmuseum

Havnegade 20

6700 Eshjerg

www.eskum.dk

Under protektion af HKH Prins Joachim

BIKUBENFONDEN

Bikubenfonden tildelte Eshjerg Kunstmuseum Udstillingsprisen Vision 2017

for projekt Wunderkammer (2018-2020).

Udstillingen er støttet af Jens Ytzen ApS, Tjæreborg Malerforretning, Lindpro, Lumiere,

Eshjerg Kommune og WUAV.

Kunstværkerne i udgivelsen er gengivet med hjemmel i aftalelicensbestemmelserne i

oprettslovens § 24. Museet har gjort sit yderste for at sikre copyrigt.

